

Конституциямиз халқимиз тасраккури ва ижодининг маҳсулидир.

Ислом КАРИМОВ

Mustaqillik huquq demakdir

HUQUQ

YURIDIK GAZETA

49

(260)

Dekabr

D	2	9	16	23	30
S	3	10	17	24	31
Ch	4	11	18	25	
P	5	12	19	26	
J	6	13	20	27	
Sh	7	14	21	28	
Y	8	15	22	29	

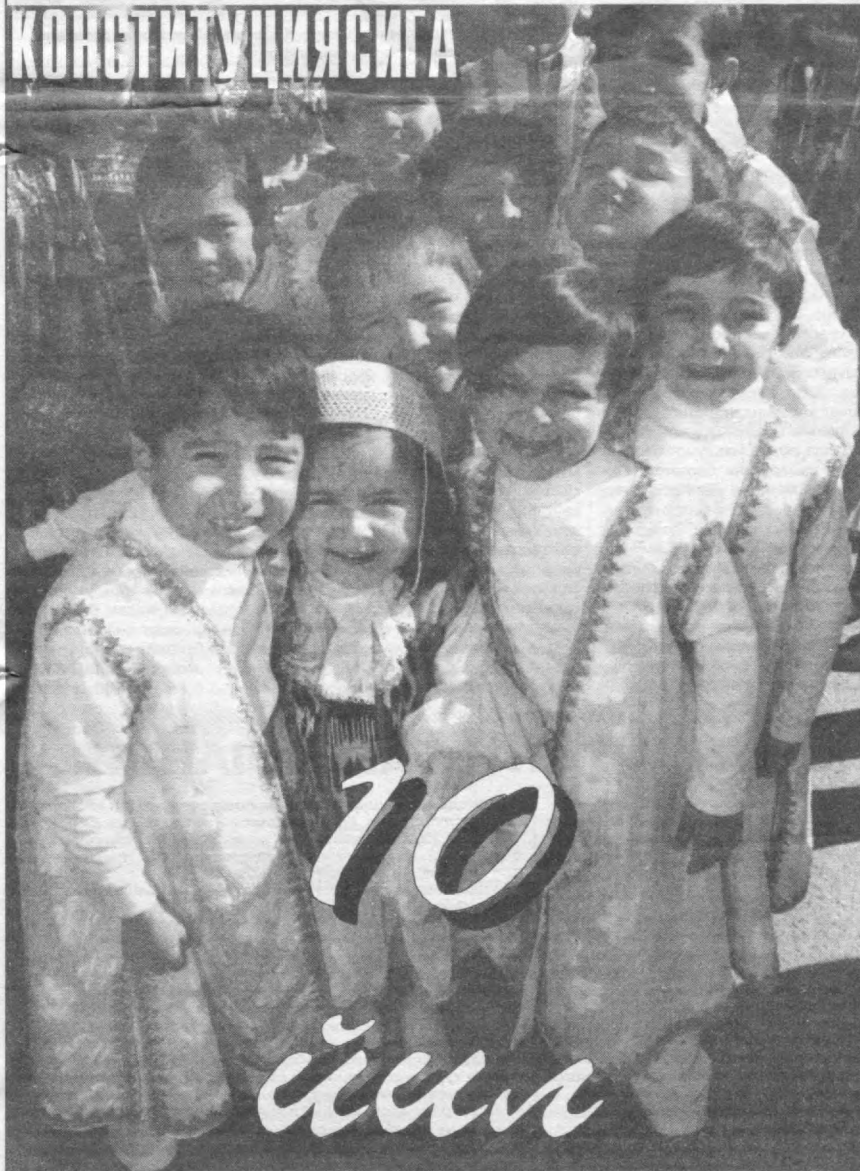
2002

Gazeta 1997-yil 27-avgustdan chiqib boshlagan

E-mail: huquq@infonet.uz

ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKASI KONSTITUTSIYASIGA

● РЕСПУБЛИКА БОШ ПРОКУРАТУРАСИДА

ВАЗИФАЛАР БЕЛГИЛАБ ОЛИНДИ

30 ноябрь куни Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасида Бош прокурор Р.Х.Қодиров раислигида тезкор йиғилиш ўтказилди.

Йиғилишда Республика Бош прокуратурасининг барча тезкор ходимлари, Тошкент шаҳар ва Тошкент вилояти, Ўзбекистон Республикаси транспорт прокурорлари ҳамда ўринбосарлари, Тошкент шаҳридаги туманлар прокурорлари ва Бош прокуратура ҳузуридаги Солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш департаменти ходимлари, унинг жойлардаги бошқарма бошлиқлари ва уларнинг ўринбосарлари, Тошкент шаҳридаги туман бўлимлари бошлиқлари қатнашдилар.

Йиғилиш кун тартибида 3 та масала муҳокама қилинди.

Дастлаб Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг халқ депутатлари Сирдарё вилоят Кенгашининг навбатдан ташқари сессиясида сўзлаган маърузаси ёзиб олинган видеотасма йиғилиш қатнашчиларига намоиш этилди.

Республика Бош прокурори Р.Х.Қодиров ушбу маърузадан келиб чиқадиган ва прокуратура органлари олдига қўйилаётган вазифалар хусусида тегишли кўрсатмалар берди.

Республика Бош прокуратурасининг тегишли тармоқ раҳбарларига жойлардаги прокурорлар билан биргаликда прокурор назоратининг барча соҳаларида мавжуд камчиликларни яна бир бор таҳлил қилиб, вазиятни яхшилашга қаратилган тегишли тadbирлар ишлаб чиқишлари, қўйи прокуратураларга нисбатан талабчанликни кучайтиришлари топширилди.

Шунингдек, йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 6 майдаги «Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига товарлар олиб келинишини тартибга солиш тўғрисида»ги 154-сонли қарорининг бажарилиши юзасидан амалга оширилган ишлар муҳокама этилиб, бу борадаги тadbирларга танқидий баҳо берилди ҳамда келгусида бу соҳадаги фаолиятни жиддий кучайтириш ҳақида талаблар қўйилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 28 ноябрдаги «Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Солиқ ва жиноятларга қарши курашиш департаменти фаолиятини тақомиллаштириш чора-тadbирлари тўғрисида»ги қарорининг ижросини таъминлаш борасидаги вазифалар ҳақида Республика прокуратураси ҳузуридаги Солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш департаменти бошлиғи Б.Зоҳидов ахборот берди.

Вазирлар Маҳкамасининг ушбу қарорига асосан прокуратура органлари, шу жумладан прокуратура ҳузуридаги Солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш департаменти ходимларига юклатилаётган масъулиятли вазифалар билан бир қаторда, кадрларнинг касб маҳоратини ошириш ахлоқий ва ишчанлик хислатларига қўйилаётган талаблар йиғилиш иштирокчиларига етказилди.

Ушбу қарорнинг ижросини таъминлаш бўйича амалга оширилиши лозим бўлган чора-тadbирлар ишлаб чиқилди ва тегишли тармоқ раҳбарларига зудлик билан бажарилиши зарур бўлган вазифалар юклатилди.

Кун тартибидаги масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди ва уларнинг ижрога қартилиши Бош прокуратура томонидан назоратга олиниб, жойларга ижро учун юборилди.

Республика Бош прокуратурасининг
матбуот хизмати

HUQUQ

YURIDIK GAZETA

Ta'sisshilar:

O'zbekiston Respublikasi

Bosh prokuraturasi,

Toshkent shahar va

Toshkent viloyati

prokuraturalari,

«Qonun himoyasida» jurnali

Bosh muharrir:

Abdusolix

ABDURAZZOQOV

Tahrir hay'ati:

Mels Naimov,

Dilshod Islomov

(Bosh muharrir o'rinbosari),

Jahongir Sharofboyev

(mas'ul kotib),

Lola Shomurodova,

Muxtor Shodmonov.

Gazeta Davlat matbuot
qo'mitasida №00150 raqam
bilan ro'yxatga olingan.
Nashr ko'rsatkichi - 231, 232.

Manzil: Toshkent shahri,
akademik Yahyo G'ulomov
ko'chasi, 66-uy.

Telefon: 133-82-34.**Reklama va e'lonlar:**

133-82-34

E-mail: huquq@infonet.uz

Tahririyatga kelgan qo'lyozma
va suratlar egalari
qaytarilmaydi.

Mualliflarning fikrlari
tahririyat fikridan farqlanishi
mumkin. Gazetada bosilgan
fakt va dalillar uchun
muallif mas'ul.

Nashrimizdan ko'chirib
bosilganda «Huquq» dan
olinganligi ko'rsatilishi shart.
Tijorat ahamiyatiga molik
materiallar ** belgisi ostida
chop etiladi.

Gazeta tahririyat kompyuter
bazasida teriladi va sahifalandi.
«Huquq» original-maketi

Gazeta «Sharq» nashriyot-matbaa
aksiyadorlik kompaniyasi
bosmaxonasida ofset usulida A-3
formatda chop etiladi.
Korxona manzili:
Toshkent shahri,
Buyuk Turon ko'chasi, 41.

Buyurtma G - 975
Nusxasi - 11389

Gazeta haftaning chorshanba
kunlari chiqadi

Navbatchi muharrir:

H. NISHONOV

Navbatchi: F.MAMASHARIPOV

Sotuvda erkin narxda

1 2 3 4 5 6 7 8

Bosmaxonaga topshirish vaqti 20.00
Bosmaxonaga topshirildi 20.00

КОНСТИТУЦИЯ МАХАЛЛА

Санокли кунлардан кейин юрти-
мизда Конституциямизнинг 10 йил-
лиги яна катта шодиеналар билан
нишонланади. Бу шодиенани бар-
ча ўзгача руҳ ва янгиликлар билан
кутиб олишни режалаштирган
бўлса, ажабмас. Қайсидир ота фар-
зандларига айнан шу кунни совга-
салом улаштишни ният қилган, қай-
сидир қурилиш трести ўз мижозла-
рига ўша кунни янги бинони фойда-
ланишга топширишни режалаштир-
ган, яна қайсидир ташкилот ўз хо-
димларига байрам учун мукофот
пули беришни хомчўт қилган бўлса,
бунга ажабланишнинг кераги йўқ.
Ахир бу унча-мунча байрам эмас.
Байрамда эса барча бирдай хур-
санд бўлмоғи керак.

Пойтахтимизнинг қоқ маркази-
да обод бир маҳалла бор. Бу ерда
яшовчилар учун эса Конституция
кунни қўшалок байрам ҳисоблана-
ди. Негаки, маҳалла ўз номи билан
«Конституция» маҳалласи деб ата-
лади. Нимага энди «Конституция»?
Бундай ном билан аталishiга бир-
рон-бир сабаб бўлганими? Ҳойна-
ҳой, сиз ҳам бунга қизиқиб қолган-
дирсиз. Шунга ўхшаш кўпгина са-
волларга жавоб олиш учун мазкур
маҳаллага ташриф буюрдик.

Маҳалла кўмитаси биносига ки-
риб борганимизда ичкарида тўрт-
беш отахон маҳалла оқсоқоли би-
лан ниманидир кизгин муҳокама
қилаётган экан. Улар билан тани-
шиб мақсадимни айтганимда, ҳам-
маси хайрихоҳлик билдиришди.
Маҳалла оқсоқоли Комилхон Му-
ҳаммадиров бу хайрихоҳликнинг
сабабини қуйдагича тушунтирди.

— Айни ҳақида келибсиз. Биз
ҳам асосан шу масалалар маҳалла
фаоллари билан маслаҳатлашаёт-
ган эдик. Яқинлашиб келаётган Кон-
ституция кунига ҳамма жойда кат-
та тайёргарлик кетаяпти. Биз ҳам
ўша кунга бир тадбир ўтказмоқчи
эдик. Ҳар ҳолда бу кун маҳалламиз
учун қўшалок байрам ҳисоблана-
ди. Шунини инобатга олиб Конститу-
ция кунни маҳалла гузарига қария-
ларни, ёрдамга муҳтож кишилар-
ни, маҳалла фаолларини тақдир
этиб дастурхон ёзмакчимиз.

— **Комилхон ака, нимага энди
маҳалламизнинг айна «Консти-
туция» деб номланган? Бунинг би-
рон сабаби борми?**

— Бу ҳақда мендан кўра маҳал-

ламизнинг энг кекса фахрийлари-
дан Зуёвуддин ака Низомов кўпроқ
билади. Шундай эмасми, Зуёвуд-
дин ака? — маҳалла раиси шундай
деб ёнида ўтирган отахонга муро-
жаат қилди.

— Э, бунга анча бўлди. Адашма-
сам 1992 йил эди. Ушанда ҳамма
жойда жой номларини миллийлик-
дан, урф-одатларимиздан келиб
чиқиб ўзгартириш бўлаётганди.
Маҳалламиз ҳам ўшанда қандай-
дир ўзимиз англаб етмайдиган рус-
ча ном билан аталар эди. Кўп жой-
ларда маҳалла ва кўчаларни ўша
жойда тугилиб ўсган қаҳрамонлар,
эл эътиборига тушган кишилар
номи билан аташ ёки аввалги эски
номини тиклашни лозим топишди.
Бизда ҳам шундай тақдирлар
бўлди. Айнан ўша пайти мустақил
давлатимизнинг янги Конституци-
яси қабул қилиниб қолди. Биз «Кон-
ституция» номини маъқул кўрдик
ва маҳалламизга «Конституция»
номини бердик.

— **«Конституция» маҳалласи-
нинг бошқа маҳаллалардан қандай
фарқли жиҳатлари бор?**

— Фарқли жиҳатлари албатта
бор. 2001 йил 4 февралда Прези-
дентимизнинг Конституциямизни
ўрганиш борасидаги фармойиши
эълон қилинган эди. Фармойиш
чиққан кундан бошлаб биз учун
масъулият яна бир қарра ошди.
Негаки, биз олдин маҳалламизга
«Конституция» номи берилганидан
фақат фахрланиб юрардик. Энди-
ликда юртимизнинг ҳар бир фуқа-
роси Асосий Қонунимизни жуда
яқини библиши кераклигини чин дил-
дан ҳис қила бошладик. Маҳалла
фуқароларига бу ҳақда тушунти-
риб, бир қанча тадбирларни ўтка-
зи келаяпти.

— **Масалан қандай тадбирлар-
ни?**

— Маҳалламиз ҳудудда Низо-
мий номидаги педагогика университ-
ситети жойлашган. Бу бизга бир
қанча қулайликлар яратди. Ҳар
ойнинг охирида университетдан
профессор ва ҳуқуқшунослар
тақдир этиб, маҳалла фуқаролари
билан мулоқотлар уюштириб тура-
миз. Улар Конституцияни қабул
қилиш жараёнидан тортиб, ҳар бир
модданинг мазмун-моҳияти ҳақида
маҳалла ахлига маълумот беради.
Бу ўз самарасини берапти. Ол-
динлари маҳалла кўмитасига му-
рожаат қилиб келувчилар кўпчи-
лини ташкил қиларди. Ҳозир би-
роз қамайган. Менинча бу фуқаро-
ларнинг Конституция ва қонунлар-
ни ўрганиши, ўз ҳақ-ҳуқуқларини
ахла ётиши туфайлидир.

Ҳа, «Конституция» маҳалласини
кўпчилик орзу қиладиган маҳалла-
лар сирасига киришти мумкин.
Маҳалла Яққасарой туманини мар-

казида жойлашган бўлиб, унда 3213
нафар фуқаро истиқомат қилади.
Шунингдек маҳалла ҳудудида пой-
тахтимиздаги энг катта Бобур ис-
тироҳат боғи, педагогика универ-
ситети, 2 та солиқни сақлаш мас-
кани ва енгил саноат лицейи жой-
лашган. Маҳалла озода, обод ва
шаҳар марказида жойлашгани учун-
ми, бу ерга кўчиб келувчилар сони
йилдан йилга ошиб бормоқда. Бун-
дан ташқари шуни айтиш жоизки,
маҳаллада эл ардоқлаган машҳур
кишилар истиқомат қилишади.
Ўзбекистон халқ шоири Рамз Бо-
бон, Ўзбекистон халқ артисти
Турғун Азизов, моҳир журналист ва
адиб Мухтор Худойқуловларнинг
номини ким билмайди дейсиз.

— **Комилхон ака, баъзида фу-
қаролар оддий муаммоларини ҳам
дос тои**

**қилиб
юқори ма-
камаларга
мурожаат
қилгани-
нинг гувоҳи
бўламиз.
Бундай му-
аммоларни
жойларда,
ўзини-ўзи
бошқариш
муассаса-
ларида ҳал
қилса ҳам
бўлади. Ле-
кин улар
бундай қил-
майдилар. Бунга сабаб нима деб ўйлай-
сиз?**

— Бунинг бош сабаби ҳуқуқий
онингнинг йўқлигида деб ўйлайман.
Агар мурожаат қилувчилар ўз ҳақ-
ҳуқуқларини тўла англаб етганла-
рида эди, бирданга юқори орган-
ларга мурожаат қилмаган бўлур
эди. Бундан бир йиллар олдин ол-
димга ёш бир оила мурожаат қилиб
келиб қолди. Улар бир-бири
ҳақорат қилиб, тинимсиз оиласини
ажратишни талаб қиларди. Маъ-
лум бўлишича, улар айтишга арзи-
майдиган бир сабаб билан аҳра-
лишни ихтиёр этган экан. Ярашти-
риш комиссияси билан уларнинг
аҳволини яхшилаб ўргандик. Ўз ҳақ-
ҳуқуқларини, мажбуриятларини ту-
шунтирдик. Бир амаллаб уларни
муросага келтириб яраштириб
қўйдик. Улар бугун маҳалламиз-
нинг энг иноқ ва бахтли оилалари-
дан. Умуман, муаммони кўриб чи-
қаётганда ҳар икки томоннинг фик-
рини тинглашга, масалани батаф-
сил ўрганиб ечимга келишга ҳара-
кат қиламиз.

Маҳалладан кўнглим кўтарилиб
қайтар эканман, машҳур Бобур
боғини яна бир бор кўргим келди.
Шу мақсадда қанча болаларга шод-

лик бахш этган, кўплаб қалблар-
нинг бахтиёр ёшлик онларини ёдга
солган бу боққа кириб бордим.
Ҳаво бироз совуқ бўлганлиги учун-
ми, боғда дам олувчилар кам эди.
Шундай бўлса-да биронта бўш
ўриндиқ кўзга ташланмади. Ха-
зонлар қолган йўлакдан охира
борар эканман, беихтиёр ўриндиқ-
да ўтирган йигит-қизларнинг шўх-

Суратда: маҳалла раиси К.Мухаммадиров маҳалла фаоллари
билан. Муаллиф олган сурат.

шодон гап-сўзлари эътиборимни
тортди. Улардан бири савол бера-
ди, билгани саволга ёддан жавоб
қайтаради. Афтидан, педуниверси-
тет талабалари бўлса керак. Боши-
да ҳеч нарсга тушунмадим. Кейин-
чалик бераётган жавобларидан му-
нозара нима ҳақда кетаётганлиги-
ни англаб етдим.

— **18-модда?**

— «Ўзбекистон Республикасида
барча фуқаролар... а-а,—жавоб
берувчи шундай деб бироз ўйла-
ниб қолди,— бир хил ҳуқуқ ва эр-
кинликларга эга бўлиб, жинси,
ирки, миллати, тили, дини, ижти-
моий келиб чиқиши, эътиқоди,
шахси ва ижтимоий мавқеидан
қатъи назар, қонун олдида тенг-
дирлар...»

— **4-модда?**

— «Ўзбекистон Республикаси-
нинг давлат тили ўзбек тилидир».
Ешларнинг бу хилдаги савол-
жавобидан кўнглимда яна бир кўта-
ринкилик пайдо бўлди. Конститу-
циянинг ҳурмат қилган, унинг ҳар
бир моддасини ёддан билган ва
унга сўзсиз амал қилган эл ҳеч
қачон кам бўлмайди.

Фозил МАМАШАРИПОВ,
«HUQUQ» мухбири

АСОСИЙ ҚОНУНИМИЗГА БАҒИШЛАНДИ

Хоразм вилоят ҳокимлигида Асосий Қонунимизнинг 10 йиллигига
бағишланган «Ўзбекистон Республикаси Конституцияси — қонунийлик ва ҳуқуқ-
тарғиботнинг гарови» мавзусида илмий-амалий анжуман ўтказил-
ди.

— Истиқлол туфайли хоразмликлар ҳаёти ҳам тубдан ўзгарди, — деди
Хоразм вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари О.Оллоберганов йиғи-
лини очар экан. — Бугунги кунда вилоятимиз аҳли иқтисодиётимизни
юксалтириш, эл-юрт фаровонлигини ошириш, миллиятлараро тотувлик ва
тинчлик-осойишталикни таъминлаш йўлида бир тану бир ҳол бўлиб
меҳнат қилмоқдалар. Бу борадаги ишларимизнинг асосий дастуриламали
эса мамлакатимиз Конституциясидир. Асосий Қонунимизни мукаммал
ўрганиш, унга амал қилиш ҳиссини ҳар бир фуқарода уйғотиш зарур.
Бугунги анжумани ўтказишдан ҳам шундай мақсад кўзланган.

Анжуманда иштирок этган Ўзбекистон Республикаси Бош прокурату-
раси бошқарма бошлиғи А.Солиҳов, Конституциявий суд судьяси С.Ҳа-
мова, Олий суд судьяси Ф.Абдуазимов ва бошқалар Асосий Қонунимиз-
нинг мамлакатимиз ва фуқаролар ҳаётида тутган ўрни ва унинг аҳамияти
ҳақида маъруза қилдилар.

Анжуман сўнгида бундай тадбирни вилоятнинг барча туман ва шаҳар-
ларида ўтказиш хусусида тавсиялар берилди.

Н.ОҚАЗАРОВ,
«HUQUQ» мухбири

Яқинда Сурхондарё вилояти прокуратурасида «Ўзбеки-
стон Республикаси Конституцияси — қонунийлик ва ҳуқуқ-
тарғибот гарови» мавзусида илмий-амалий конференция
бўлиб ўтди. Анжумани вилоят прокурори Б. Нурмухамме-
дов қисқача кириш сўзи билан очди.

Унда Республика Бош прокуратураси қонунчиликни муста-
таҳкамлаш муаммолари ва прокурор-тергов ходимлари
малакасини ошириш ўқув маркази директори Э.Абзалов-
нинг «Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 10 йил-
лиги: моҳияти ва истиқболлари», Конституциявий суд судья-
си У.Бозоровнинг «Ўзбекистон Республикаси Конституци-
явий суди назоратининг устувор йўналишлари», Олий суд
судьяси Н.Янгйобоевнинг «Ўзбекистон Республикаси Кон-
ституцияси суд ҳокимиятининг мустақиллигини мустаҳкам-
лаш гарови» мавзусидаги маърузалари тингланди.

Конференцияда вилоят прокуратураси, вилоят прокура-
тураси ҳузуридаги солиқ ва валютага оид жиноятларга қар-
ши курашиш, ИИБ бошқармалари, вилоят, туман, шаҳар
судлари раислари, ҳарбий прокуратура ва ҳарбий суд ҳамда
транспорт прокуратураси ходимлари қатнашдилар.

К.ЖУРАНАЗАРОВ,
«HUQUQ» мухбири

КОНСТИТУЦИЯВИЙ КАФОЛАТ АМАЛДА

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида қонуларнинг аниқ ва бир хилда бажарилиши устидан назоратни Ўзбекистон Республикасининг Бош прокурори ва унга бўйсунувчи прокурорлар амалга оширади.

(Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, 118-модда)

АДОЛАТ ҲИМОЯСИ ЙЎЛИДА

Фаргона вилояти суди биносидан чиқаётган отахон қайғу ва ғам бўкиб қўйган қаддини гоз тугиб келарди. Унинг вояга етмаган ўғлини илгари судланиб ҳам тавбасига таянмаган ҳамтовоғига қўшиб, босқинчиликда айблаб, озодликдан маҳрум қилишганди. Прокурор протести билан иш қайта қўрилганда унинг ўғли икки босқинчининг тазйиқи, қўриқтишлари туфайли мажбуран босқинчилар тунаган хонадон дарвозаси ёнида кўз-қулоқ бўлиб тургани тасдиқланбди. Отасининг талаби билан милицияга ўз оёғи билан бориб тавба қилган бола энди шартли жазога тортилбди.

«Прокурорга раҳмат! Арзимизни инобатга олди. Қонуний ҳал қилди!»

Отахоннинг сўзлари замирида адолатга умид, ишонч намоён. Дарвоқе, бугунги прокуратура Президентимиз Ислам Каримов қайд қилганидек, жазоловчи идора эмас, балки фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилувчи, халқ осойишталиги, тинчлиги, қонун устуворлигини таъминловчи идорага айланмоқда. Фуқаролар энди прокуратурадан ҳайикмай, ҳуқуқларини тиклаб беришни сўраб мурожаат қилишяпти. Қонунийлики мустаҳкамлашда ҳамкорлик қилмоқдалар. Фаргона вилояти прокуратурасининг бу ишга кенг жамоатчиликни жалб этиш борасидаги интилишлари дастлабки самараларини бермоқда.

Адолатли, кучли фуқаролик жамиятини барпо этиш, аввало, фуқароларнинг ҳуқуқий онги, маданиятини юксалтиришни тақозо этади. Қонунларни ўқимаган, билмаган халқнинг ҳуқуқий маданияти ошмаслигини яхши англаган Президентимиз ташаббуси билан «Жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш миллий дастури»ни ишлаб чиқилди ва у ҳаётга татбиқ этилаёпти. Бу дастур жаҳон стандартларига мослиги учун дунё қонуншунослари анжуманларида «Ўзбек модели» дея юқори баҳоланди.

Миллий дастурни ҳаётга татбиқ этиш борасида Фаргона вилояти прокуратурасининг сайй-ҳаракатлари алоҳида эътирофга лойиқ деб ўйлайман. Вилоят прокуратураси қонун устуворлигини таъминлаш — халқнинг ҳуқуқий маданиятини ошириш, фуқароларда ўз ҳуқуқларига нисбатан даъвогарлик ҳиссини ўйғотиш уларни давлат ва жамият бошқарувида жалб этиш билан чамбарсё боғлиқлигини келиб чиққан ҳолда жамоатчилик назоратини йўлга қўйиш ташаббуси билан чиқди. Жамоатчилик назоратини йўлга қўйиш учун 28 йўналишда услубий тавсияларни тайёрлаб, кўп нусхада чоп эттирди. Улар ҳозир вилоятимизнинг энг чекка қишлоқларига етказиб берилди. Халқ депутатлари вилоят кенгашида маъқулланган бу дастур ўзининг ҳаётийлигини кўрсатмоқда.

Яқинда бўлиб ўтган Ўзбекистон Олий Мажлиси сессиясида юртбошимиз жамоатчилик назорати гоёсини қўллаб-қувватлаб, бу ишни кучли фуқаролик жамияти қуришининг асосларидан деб баҳолади. Фаргона вилояти прокуратураси давлат сиёсатини, Президент гоёларини ҳаётга татбиқ этаётганидан фуқаролар миннатдор бўлишмоқда.

Прокуратура ходимлари ижтимоий адолатни қарор топтириш билан бирга давлат манфаатларига, инсон ҳаёти, шахси, ҳуқуқига қарши жиноятларни фож килмоқда. Олдин олиш чораларини кўраяпти. Энг муҳими, фуқароларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилмоқда. Жумладан, ишчи-хизматчиларга иш ҳақидан қарздорликни бартараф этиш, пенсионерларга нафақалар мунтазам тўланишини таъминлаш, давлат томонидан фуқароларга берилган имтиёзларнинг ижросини назорат қилиш, барча соҳаларда қонунийлиги таъминлаш борасида кенг жамоатчиликка таяниб иш юритмоқда.

Бу ишлар эса фуқаролик жамияти сари қўйилётган илк қадамлардандир.

Ҳошимжон РАҲИМОВ,
Фаргона вилояти «Хуқуқ» адвокатлик
бороси президенти,
Исроил ИБРОҲИМОВ,
«НУҚУҚ» муҳбири

Ҳар бир шахс бевосита ўзи ва бошқалар билан биргаликда ваколатли давлат органларига, муассасаларига ёки халқ вакилларига ариза, таклиф ва шикоятлар билан мурожаат қилиш ҳуқуқига эга.

Аризалар, таклифлар ва шикоятлар қонунда белгиланган тартибда ва муддатларда кўриб чиқилиши шарт.

(Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, 35-модда)

Жиноят ишлари бўйича Сурхондарё вилоят суди ва туман, шаҳар судлари томонидан «Жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Жиноят, Жиноят-процессуал кодексиларига ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига ўзгартиришлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги Қонунни амалда қўллашга алоҳида эътибор берилмоқда. Бу ҳақда жиноят ишлари бўйича вилоят суди раиси Б.Қодиров мухбиримизга қуйидагиларни сўзлаб берди.

БАҒРИКЕНГЛИККА НЕ ЕТСИН

— Мазкур қонун талаби шу йилнинг 1 август кунига қадар жами 575 та жиноят иши бўйича 782 шахсга нисбатан қўлланилди. Шундан судланувчи билан жабрланувчи ярашганлиги учун 195 кишига нисбатан қўзғатилган жиноят ишлари ЖКнинг 66-1-моддасига асосан ҳаракатдан тугатилди.

Баъзи бир судланувчиларга нисбатан жазо чораси енгиллаштирилиб, янги қонунга мувофиқлаштирилди. 286 нафар шахсга нисбатан чиқарилган ҳукмларнинг мол-мулк мусодарасига оид бандлари бекор қилинди. Келтирилган зарар тўлиқ қопланганлиги инобатга олинган ҳолда 252 нафар шахсга озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазо тайинланди. Қонун ўзгариши муносабати билан 8 нафар судланувчининг ҳатти-ҳаракатида жиноят аломатлари йўқ деб топилиб, уларга нисбатан қўзғатилган жиноят ишлари ҳаракатдан тугатилди. Ҳатто бир киши қамқудан озод этилди.

Жумладан, А.Раҳимов Б.Юсупов билан илгаридан давом этиб келган низо оқибатида тортишиб

қолиб, унга ўртача оғирликдаги тан жароҳати етказди. Шу боис А.Раҳимовга нисбатан ЖКнинг 105-моддаси 1-қисми билан жиноят иши қўзғатилди. Ушбу иш Сариев туман суди томонидан кўриб чиқиш жараёнида судланувчи ва жабрланувчига ярашиш таклиф этилади. Ва судланувчи жабрланувчига етказилган моддий ва маънавий зарарни тўлиқ қоплаб, ундан кечирим сўраганлиги туфайли улар ўзаро ярашган. Шу сабабли ЖКнинг 66-1-моддасига асосан жиноят иши ҳаракатдан тугатилган.

А.Маҳмудов Денов туманидаги Охунбобоев савдо ишлаб чиқариш хиссадорлик жамиятида таъминотчи лавозимда ишлаб келиб, жамоага 11 миллион сўмдан зиёд миқдорда моддий зарар етказган. Унинг жиноий шериги дўкон мудир Б.Зиёев эса 1 миллион 348 минг сўмни ўмарган. Оқибатда улар ЖКнинг 167-моддаси 3-қисми билан айбланган. Мазкур жиноят иши Шўрчи туман суди томонидан кўриб чиқиш даврида етказилган зарар тўлиқ қоплангани ҳисобга олинган. Шу боис уларга нисбатан озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган жазо чораси қўлланилган.

Қонунчиликда катта бурилиш ясаган мазкур қонун талабларини амалиётга изчил татбиқ этиш бизнинг бурчимиздир.

Қ.ЖУРАНАЗАРОВ

ҲУҚУҚИМИЗ ТИКЛАНДИ

Каттакўргон шахридаги «Наврўз» фирмаси (собиқ «Коопторг») директори бўлиб ишлаб келган Ҳ.Дўстов шундай «олғир»лардан бўлиб чиқди.

У ўзи эгаллаб турган лавозимдан ғаразли мақсадларда фойдаланиб, ҳужжатларни қалбакилаштириш йўли билан «Дехқон» хиссадорлик жамиятига тегишли бўлган 32 та гўшт дўқони, иккита гўшт-сут павильони ва қарийб 4.500.000 сўм пул маблағларини эгаллаб олиб, икки йил давомида ялло қилиб юрди. Бизнинг эса шу икки йил давомида бормаган эшигимиз қолмади. Ниҳоят Каттакўргон шаҳар прокуратурасига мурожаат қилдик.

Прокуратура Ҳ.Дўстовнинг қилмишларини атрофлича ўрганиб, у бу ҳатти-ҳаракатларини қасддан, ғаразли мақсадда содир этганини аниқлади. «Ўзи хон, кўланкаси майдон» фирибгарнинг иши судга оширилиб, тегишли жазога тортилди.

«Дехқон» очик турдаги хиссадорлик жамияти қонунан ўзига тегишли бўлган асосий ва ёрдамчи воситаларни қайтадан қўлга киритди.

Жамиятимиз аъзолари эса икки йил давомида фирибгарнинг ёлгон гапларига учиб юргунча, ўшандаёқ прокуратурага мурожаат қилсак бўлар экан, деган фикрга келишди.

Ҳурматли тахририят, газетангиз саҳифаларида Каттакўргон шаҳар прокуратурасига ва умуман Республика Бош прокуратурасига аталган ташаккурномамизни эълон қиларсизлар деган умиддамиз.

Ёрматм 6030Р0В,
Каттакўргон шахридаги «Дехқон»
хиссадорлик жамиятининг
ҳуқуқшунос-маслаҳатчиси

Жамиятнинг
гуллаб-яшнаши
унда чиқарилган
қонунларга
боғлиқ.

АРАСТУ

Ўзбекистоннинг ўзлиги ҳуқуқий жиҳатдан Конституциямизда мужас-самлашган. Фуқароларимизнинг ўзлиги эса уларнинг Асосий Қонуни-мизни нечоғли билишлари ва унга риоя қилишларидадир. 2001 йилнинг январь ойида мамлакатимизда умумдавлат аҳамиятига эга учта муҳим ҳужжат қабул қилинди. Булар — Президентимизнинг «Ўзбекистон Республикаси Конституциясини ўрганишни ташкил этиш тўғрисида» ва «Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойил-лар» фани бўйича таълим дастурларини яратиш ва республика таълим тизимига жорий этиш тўғрисида»ги фармойишлари ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистон Республикаси мустақиллигининг 10 йиллигини нишонлашга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида»ги қароридир. Мазкур ҳужжатлар муайян даражада бир-бирига боғлиқ ва улар жамиятимизни янада ривожлантиришга қаратилгандир.

«ЎЗБЕКИСТОН Республикаси Кон-ституциясини ўрганишни ташкил этиш тўғрисида»ги фармойиш Асосий Қону-нимизнинг жамиятимиздаги ўрни ва аҳамиятини, мазмунини ўрганиш, ёш авлоднинг ҳуқуқий онги, тафаккури ва маданиятини тарбиялаш ҳамда юксал-тириш, шунингдек, Конституцияни би-лиш, уни тарғиб ва ташвиқ қилиш мақ-садига қабул этилди.

Маълумки, бирор нарсани ўрганиш-га киришшдан аввал яратилиш тари-хидан муайян даражада хабардор бўлиш тақозо этилади. Ҳар бир суверен дав-латнинг ҳуқуқий асосларидан бири ўзинг Конституцияси ҳисобланади. Ҳар қайси жамият келажаки кўзлаб яшайди ва унинг пойдеворини мустаҳкам қуришга ҳаракат қилади. Шу нуқтаи назардан қараганда, истиқлол йилларида эриш-ган буюк ютуғимиз — Ўзбекистон Кон-ституцияси бўлди.

Тўғри, илгарилари ҳам республика-мизнинг конституциялари бўлган. Би-роқ, 1927, 1937 ва 1978 йилги консти-туциялар ҳақиқий мустақил давлатнинг Асосий Қонуни эмас эди, улар РСФСР ва СССР Конституцияларидан бироз ўзгартириб қўйилган, ҳуқуқий кучга эга бўлмаган шунчаки нусхалар эди. Чунки, Ўзбекистон мустақил эмасди. Ҳақиқий конституция фақат мустақил давлатдагина бўлади. Эндилкида амал қилаётган Асосий Қонунига мамла-катимизда иқтисодий ва сиёсий суве-ренитет учун тадрижий равишда қўрил-ган чора-тадбирлар асосида эришган-миз. Ўзбекистоннинг янги Конституция-сини яратиш ғояси 1990 йилнинг 20 июнида Мустақиллик декларациясини қабул қилиш жараёнида Президент Ислам Каримов томонидан ўртага қўйилган эди. Уша қуни Олий Кенга-шининг иккинчи сессиясида мазкур де-кларациядаги муҳим тамойиллар асоси-да давлатнинг янги Конституциясини ишлаб чиқиш керак, деган ҳулосага келинган. Сессия Президент раислиги-да Конституция комиссиясини тузиш тўғрисида қарор қабул қилган.

Шуни ҳам айтиб ўтиш зарурки, то бунгача ҳам бизда конституциявий аҳамиятга эга ислохотлар бошлаб юбо-рилган эди. Масалан, 1989 йил 20 ок-тябрда ўн биринчи қаҳирли Ўзбекистон Олий Советининг ўн биринчи сессия-сида «Ўзбекистон ССР Конституцияси (Асосий Қонуни)га ўзгаришлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги ма-сала муҳокама қилинган. Шунда кон-ституцияга киритилган ўзгаришлар республика давлат ҳокимияти олий идорасига мустақил давлат олий до-расига хос зарур ваколатларни берди. Эртаси қуни, яъни 21 октябрда ўзбек тилига давлат тили мақоми бериш тўғрисида қонун қабул қилингани бу борада яна бир муҳим қадам бўлди.

1990 йил 24 март қуни Олий Ке-нгашининг биринчи сессиясида Ўзбеки-стон Президенти лавозимни ташкил эти-либ, Ислам Каримов ақидилик билан бу юксак лавозимга сайланди. Мамлака-тимизда президентлик бошқаруvinинг жорий этилиши шўролар ҳукмрон бўлган давлат бошқарув шаклига барҳам бе-риб, амалда давлатимизнинг прези-дентлик республикаси шаклига ўтиши-ни аниқлатди.

ИЖТИМОЙ-СИЁСИЙ тараққиётда ҳаётинг эҳтиёж тарзида юз берган му-ҳим ўзгаришлар ўз навбатида сиёсий ва ҳуқуқий тафаккурни бойитиб, кен-гайтириб боради. Янги Конституция лойиҳаси устидаги иш давом этади. 1991 йил 12 апрелда Конституциявий комиссиянинг биринчи мажлиси бўлиб

ўтди. Унда Конституция лойиҳасини яратиш билан боғлиқ барча ташкилий ва илмий-иходий жараёни мувофиқ-лаштириб бориш учун Конституциявий комиссия аъзолари ҳамда етакчи мута-хассислардан иборат ишчи гуруҳи таш-кил этилди. Шунингдек, лойиҳанинг назарда тутилётган бўлиmlарини тай-ёрлаш учун олтига кичик гуруҳлар ту-зилди. Мажлисда Конституциявий ко-миссия раиси ишчи гуруҳи олдида қуй-идаги вазифаларни қўйди:

- конституциявий ривожланишнинг жаҳон тажрибаси ўрганиб чиқилсин;
- бошқа мамлакатларнинг инсон ҳуқуқлари борасида, демократия ва қонунчилик соҳасида қўлга киритган ютуқлари ҳисобга олинсин;
- кенг халқ оммаси дилига яқин ва тушунарли бўлган сиёсий-юридик ҳуж-жатлар яратилсин.

МАЗКУР топшириққа қўра, АҚШ, Франция, Канада, Германия, Швеция,

циямиз ақидилик билан қабул қилинди.

ЎЗБЕКИСТОН Конституцияси халқ-ро ҳуқуқнинг ҳамма томонидан эъти-роф этилган тамойиллари ва меъёрла-рига, умуминсоний қадриятларнинг ус-туворлигига асосланган, том маънода-ги демократик Конституциядир. Унда «Мустақиллик Декларацияси», «Ўзе-кистон Республикасининг давлат мус-тақиллиги тўғрисида Олий Кенгаш баё-ноти», «Ўзбекистон Республикасининг давлат мустақиллиги асослари тўғри-сида»ги Қонунда мустаҳкамланган та-мойиллар ва ғоялар ўз ифодасини то-пи-да ва ривожлантирилди. Бир сўз билан айтганда, тамойила янги, инсон ман-фатларини, ҳақ-ҳуқуқини ҳимоя қилу-чи демократик Конституция яратилди ва кучга киритилди. Бу — давлат муста-қиллигига эришган халқимиз ҳаётида, мамлакатимиз тарихида оламшумул воқеа бўлди. Шунинг учун ҳам иқтимо-ий ҳаётда ва шахсий турмушда Асосий Қонунига иқтидор эришган эди, уни ўр-ганиш, тарғиб қилиш катта аҳамиятга эга-дир. Президентнинг «Ўзбекистон Рес-публикаси Конституциясини ўрганиш-ни ташкил этиш тўғрисида»ги фармой-ишининг туб моҳияти ҳам ана шунда-дир.

Конституциямиз олий даражадаги қонун сифатида давлатимизнинг қиёфа-сини, ижтимоий, иқтисодий, сиёсий тузумини, бошқаруvinинг демократик тамойилларини, жамият ривожланиши-нинг стратегик йўналишларини, фуқа-ролар ҳуқуқ ва эркинликлари қафолат-

Буни ҳеч қачон унутмаслигимиз ке-рак, у барчамиз учун ҳаётинг бурга айланмиш лозим.

Шундай экан, жамият ҳаётининг мезони бўлган Конституцияни чуқур ва ҳар томонлама ўрганишимиз, унинг маъносига етиб бориш, ҳаётимизнинг доимий қўлланмасига ай-лантиришимиз даркор.

Мен Конституцияни болалар бог-часидан бошлаб ўрганишни, мактаб-ларда дарслик тариқасида ўқитиш-ни, олий ўқув юртиларида махсус бир дарс сифатида ўрганишни бугун бар-ча мутасадди раҳбар ва ташкилот-ларимизга топшириқ тариқасида айтмоқчиман.

Токи ўқиб-ўсиб келаётган ёш ав-лод Конституциянинг мазмунини, у халқимизнинг истиқлол йилларида эришган улкан тарихий ютуғи экани-ни теран англаб етсин».

Юқориди айтилган фикрлар орадан бир ойча вақт ўтгач, Президент фар-мойиши сифатида қўн тартибига қўйил-ди. Бинобарин, истиқболчи олдидан қўра билиш, унга ҳозирдан бошлаб тай-ёргарлик қўра бориш ҳуқуқий саодатга олиб боруvчи омиллардандир.

Миллий сифати билан қўшиб айти-луvчи бу буюк ғоялар, энг аввало, ўша миллатнинг турмуш тарзида, орзу-умид-ларида, дини ва маданиятида намоён бўлади. Аввало асосий миллатга ман-суб бўлган бу ғоялар мамлакатдаги барча аҳолини, сиёсий партияларни, ҳаракатларни жипслаштиради, буюк

Абдуқаҳҳор ИБРОХИМОВ,
ёзуvчи

ҲУҚУҚИЙ САОДАТ САРИ

Япония, Италия, Португалия, Греция, Туркия, Эрон, Ҳиндистон, Покистон, Миср, Венгрия, Болгария ва Литва дав-латларининг конституциялари чуқур ўрганилди, қиёсий таҳлил этилди. Уша кезлари МДҲга кирувчи баъзи мамла-катларда янги конституциялар қабул қилинган бўлса, айримларида консти-туция лойиҳалари тайёрланмоқда эди. Ишчи гуруҳи Россия, Беларусь, Укра-ина, Козогистон, Қирғизистон ва Турк-менистоннинг Асосий қонуналари ва кон-ституция лойиҳаларини ўрганиб чиқди.

Шуни алоҳида таъкидлаш ўринлики, ўзбек халқининг миллий давлатчиликка оид қўн минг йиллик тарихга эга ғоя ва фикрлари, жумладан, «Темур тузуқла-ри»даги давлатни идора қилишга доир муҳим қоидалар ҳам бўлажак Асосий Қонунига асос қилиб олинди.

Лойиҳа пухта ишловлардан кейин икки марта умумхалқ муҳокамаси учун матбуотда эълон қилинди. Муҳокама-ларда жами 6 мингдан ортиқ таклиф ва мулохазалар билдирилди, булар лойи-ҳанинг ичам, чуқур маъноли ва барча-га тушунарли бўлишига асқотди. Ва ниҳоят 1992 йил 8 декабрда XII қаҳирли Ўзбекистон Олий Кенгашининг XI сес-сияси бўлди. Унда «Ўзбекистон Консти-туциясини қабул қилиш ҳақида»ги ма-сала қўрилди. Бу масала бўйича Кон-ституция комиссияси раиси, Президент Ислам Каримов маъруза қилди.

Депутатларнинг бир қатор таклиф ва мулохазалари инобатга олингани ҳолда, ушбу сессияда Ўзбекистоннинг биринчи Конституцияси қабул қилинди. Бу даврга келиб, мустақил давлатга эга эдик, жамиятимиз ҳам сиёсий-ҳуқуқий жиҳатдан бирмунча ривож топан эди. Парламентимиз аъзолари эса шу ҳолат-ни ҳис этардилар. Шу сабабли олтига бўлим, 128 моддадан иборат Конститу-

ланганлигини, маънавий қадриятлари-миз асосларини мустаҳкамлаб беради.

Ҳуқуқий демократик давлатда яша-ётган эканмиз, қонуналарга риоя қили-шимиз шарт. Лекин амалда шундай бўлаётганими? Шўролар давридан асо-рат бўлиб қолган иллатлардан бири шунки, илгарилари кимнинг бошига би-роқ мушкулот тушгудек бўлса, райком-га юғурарди, у ерда иши битмаса, об-на, Козогистон, Қирғизистон ва Турк-менистоннинг Асосий қонуналари ва кон-ституция лойиҳаларини ўрганиб чиқди.

Шу сабабли ҳам бизда юқоридан бери-ладиган буйруққа ўрганиб қолинган. Шунинг учун ҳозирги кунда буйруқлар-ни бажариш дуруст, лекин қонуларни бажариш сўст. Бунинг иккита сабаби бор. Биринчидан, қонунчилик фаоли-тимизда камчилик мавжуд. Иккинчи-дан, қонун асосида яшашга ҳақи етар-ли даражада қиришиб кета олганимиз, уларни керакли даражада ўргана ол-ганимиз йўқ. Қонуларни ўзлаштириш-ни эса Асосий Қонуниимизни ўрганишдан бошлаш лозим. Шу босндан ҳам Пре-зидент Ўзбекистон Конституцияси қабул қилинганга 8 йил тўлиши муносабати билан ўтказилган маросимда сўзлаган нутқда бу ҳақда яна бир бор қўрсатиб ўтишга мажбур бўлди. Мазкур нутқда юртбошимиз қуйидагиларни алоҳида таъкидлаб ўтди:

«Биз қонун устуворлигига эриш-кандагина ўзимиз учун мақсад қилиб қўн адолатли, эркин жамият, фар-ровон ҳаёт барпо этишимиз мумкин.

мақсадлар ушалишига олиб боради. Ҳозирги кунда халқимизнинг бош ғояси — озоод ва обод Ватан, эркин ва фар-овон турмуш яратиб боришдир. Бошқача айтганда, бу бизнинг миллий ғоямиз-дир. Давлат тафаккурининг туб-тубида ҳам ана шу миллий ғоя ётади. Консти-туциямиз эса ана шу бош ғоя — миллий ғояни — озоодлик ва яратувчанлик ғояси-ни ўзида акс эттиради ва ҳуқуқий қафо-латлайди. Бу ўринда миллий сўзи умум-давлат, умумхалқ, умумфуқаро деган маънони англатади, асло фақат битта миллатга тегишли деган маънони бил-дирмайди.

КОНСТИТУЦИЯМИЗНИ ўрганиш-нинг зарур бўлиб қолганини турмуш-нинг ўзи тақозо этаётган эди. Қону-ларни билмаслик масаланинг бир то-мони бўлса, қонуларга риоя қилмас-лик масаланинг иккинчи томонидир. Тўғри, ҳар бир фуқаро профессионал ҳуқуқшунос даражасида қонун-қоида-ларни билмаслиги табиийдир, бундай талабни қўйиб ҳам бўлмайди. Лекин, халқа курси, қондалик турмуш ва меҳ-нат фаолиятида дуч келиши мумкин бўлган муаммоларни ҳал этишда ақти-либ қоладиган қонулардан, қўнчи, Конституциямизнинг иккинчи ва учинчи бўлиmlаридан хабардор бўлиш ўзи учун ҳам, жамият учун ҳам фойдалидир.

Маълумки, Асосий Қонуниимизнинг «Инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари» деб аталган иккинчи бўли-мида фуқаролик, шахсий ҳуқуқ ва эр-кинликлар, сиёсий ҳуқуқлар, иқтисо-дий ва ижтимоий ҳуқуқлар, инсон ҳуқуқлари ва эркинликларнинг қафо-латлари, фуқароларнинг бурчлари ҳу-сусида сўз боради; «Жамият ва шахс» деб аталуvчи учинчи бўлимида эса жа-мийятнинг иқтисодий негизлари, жам-ият бирлашмалари, оила, ОАВ тўғриси-

да сўз юритилади. Бу бўлиmlардаги моддалардан хабардор бўлиш бозор иқтисодиётига ўтилаётган ҳозирги дав-да жуда керак. Айниқса, ҳар бир корхо-на, ташкилот ва муассасаларнинг раҳ-барлари ва касаба ушмалари қўнча-ларининг раислари бу ҳақда билиш-лари ҳам, уларга риоя қилишлари ҳам шарт. Масалан, Конституциямиз 37-моддасининг биринчи бандида бундай дейилади: «Ҳар бир шахс меҳнат қилиш, эркин касб танлаш, адолатли меҳнат шартларида ишлаш ва қонунда қўра-тилган тартибда ишсизликдан ҳимоя-ланиш ҳуқуқига эгадир». Меҳнат кодек-си худди мана шу модда асосида тузил-ган. Лекин, афсуски, ишдан бўша-тиш тўғрисидаги буйруқларни чиқаришда Меҳнат кодексига риоя қилмаслик ҳо-ларини ҳам учраб турибди.

Қўнча меҳнат шартномаси туға-ганлиги сабабли ишдан бўша-тиш ҳақида буйруқ чиқарилиб, унга фалончи сана-да тузилган шартнома асос қилиб қўра-тилмоқда ва тўғридан-тўғри меҳнат дафтарчасига ҳам шундай қайд этил-моқда.

ВАХОЛАНКИ, ҳар қандай шартнома ишдан бўша-тишга асос бўлавермайди, аввало ўша шартнома амалдаги қонун-қоидаларга асосан тузилганимизда ёки йўқми, бунинг аниқлаш лозим. Қонун эса, ишдан бўша-тиш ҳолларида Меҳнат кодексининг тегишли моддаси қўра-тилгани ва бу буйруққа асос сифатида қайд этилиши шарт. Бинобарин, хо-димларни ишдан бўша-тиш фақат қонун-да қўзда тутилган тартибдагина амалга оширилиши мумкинлиги фуқароларнинг меҳнат қилиш ҳуқуқининг энг муҳим қафолатидир. 1992 йил 2 июлда қабул қилинган «Касаба уюшмалари, улар-нинг ҳуқуқлари ва қафолатлари тўғри-сида»ги Қонунга мувофиқ маъмурият ташаббуси бўйича ҳодимни ишдан бўша-тишга фақат касаба уюшмаси ро-зилиги билан йўл қўйилади. Бирок, баъ-зи жойлардаги касаба уюшмаси воқеа содир бўлиб, ишдан бўша-тишга ҳодим томонидан шикоятнома тушганидан кейингина хабар топаётган ҳолатлар бўлиб турибди.

Энди фуқароларимизнинг ўз ҳуқуқларини тўла англаб етмаганли-лари ва шу тўғрйли ў ҳақда бу даражада ўзларини ҳимоя қила олмасликлари ҳақида икки оғиз сўз қилиб, бу борада ўзимиз шахсан шўҳид бўлган иккита ҳаётинг мисолни келтирирамиз.

Ўтган йили пойтахтимизнинг Шай-хонтоҳур туманидаги «Исломобод» мар-казида «Маҳалла ва сиёсий партиялар» мавзюида давра суҳбати ўтказилди. Суҳбатда сиёсий партиялар республи-ка, шаҳар ва туман ташкилотларининг қотиблари, маҳалла оқсқоллари ва фа-оллари, жамоатчилик вакиллари ва ОАВ ҳодимлари қатнашди. Партияларнинг кенг омма орасига кириб бориш-да маҳалланинг ўрни ва роли ҳақида қўн фойдали мулохазалар билдирилди, турли тақлифлар ўртага қўйилди. Шу-нингдек, давра суҳбати давомида ай-рим нуксонлар, англашмаловчиликлар ҳам маълум бўлиб қолди.

Масалан, тумандаги бир маҳалла йиминининг қотиби яшаш жойи тўғри-сида маълумотнома олгани келган фу-қарога ўзи аъзо бўлган партияга аъзо бўлишни шарт қилиб қўйган ва шу йўл билан маҳаллада бу партия аъзо-ларининг сонини ошира борган. Ваҳола-нчи, бундай шарт қўйиш фуқаронинг кон-ституциявий ҳуқуқига эид иш тутишдир. Бошқа бир маҳаллада эса яшаш жойи ҳақида маълумотнома олгани келган фуқарога «Авал солиқ бўйича қарзин-гни уз, кейин маълумотнома оласан» деган шарт қўйилган. Бундай шарт қўйиш ҳам қонундан нотўғри. Чунки фу-қаронинг солиқларни ўз вақтида тўлиб бориши бошқа масала, яшаб турган жойи ҳақида маълумотнома олишга бўлган талаби яна бошқа масалалар. Бу ҳол қонун моддаларини тўла бил-маслик оқибатидир.

Хуллас, Конституциямизни чуқур ўрганиш фуқароларнинг ўзини ўзига таъинлади, истиқлол имкониятларидан фойдаланиб, самарали меҳнат ва ижод қилишига ҳуқуқий замин яратади.

Асосий қонун ўзбекиона турмуш тарзинининг ўзаги. Миллатимиз эртасининг кўзгуи. Бизнинг бахтимизни белгилаб, саодатли манзиллар томон етакловчи йўлчи юлдуз. У энг олий қадрият саналмиш Инсоннинг эркини, ҳурлик мақомларини ҳимояловчи муқаддас қалқон. Шахс— жамият— давлат тизими яхлит ифодаланиб, ҳуқуқларимиз конституцион тарзда мустаҳкамлаб берилган унда.

Жамият ривож, инсоният тараққиети учун моддий асослар билан бирга маънавий асослар ҳам зарур. Ҳаётини эҳтиёжлар ичра билим ва тафаккур етакчи ўрнида туради. Истиқлол йилларида маънавий оламимиз янги раҳл билан бойиди. Фикримиз теранлашди. Иродали ва журватлироқ бўлиб қолдик. Қалбларимизга кириб келган озодлик туйғуси бизни ҳали-ҳануз ташаббуслар кўрсатишга ундамоқда, ҳар соҳада тadbиркор бўлишга, қонунлар асосида яшаш ва ишлашга ўргатаётди. Инсоннинг ўз ҳақ-ҳуқуқларини таниши ҳам маънавий юксалишнинг сўмас гулшани — Ўзбекистон боғини сайр қилатгандек ҳис этамиз.

«Бепул умумий таълим олиш давлат

кеलाжак сари илдам бораётиб!

Аслида доно ва зукко халқнинг фарзандларимиз. Томирларимизда аждодларимиз қони оқди. Машаққатлардан қўрмаган доворак ва ўқтам бир миллатнинг қурашчан руҳи қалбимиздаги жасоратга ўт ёқди. Бу миллатнинг қадриятлари — меҳр-оқибат, раҳм-шафқат, сабр-қаноат, имон-этиқод сингари фазилатлар эса минг-минг йиллар давомида турмуш тарзини бизга сингиб кетган. Ўтиш даври қийинчиликлари жараёнида биз ана шу фазилатларимиз билан ғолиб чиқдик. Кўнча урф-одатларимиз қайта қарор топиб, бугунги кунда тобора янгича мазмун касб этмоқда. Энди дунёга бошқача кўз билан қараёلمиз. Тафаккур доирамиз кенгайди. Замонавий билим ва тахрибатларга эга бўлдик.

«Бахт-саодатга фақат ақл-заковат билан эришиш мумкин» деган эди Шарқнинг улуг донишманди Абу Наср Форобий бир неча асрлар бунун ёган «Фозил одамлар шахри» асариди. Асарда айтилишича, фозил одамлар шахри шундайки, ундаги кишилар ўзаро тенг ҳуқуқли, ҳамжихат, эмин-эркин яшади, қўлларини қаёққа узатишса етади, нимани хошлашса шуни амалга оширадилар. Аждодла-

римиз орзу қилган бундай жамият ҳаёти қонунларга асосланган. Халқимизнинг ақл-заковати намоён бўлган Конституциямиз эса ёрқин манзилларга етказган энг тўғри йўл — қонунлар йўли эканини бизга ўқитиб туради. Қонунларимизда айтилишича, инсон энг олий қадрият, унинг эрки ва манфаатлари ҳимоя қилинади. Бир пайтлар биз коммунистик мафкура таъсири остида эдик. «Инсон давлатга хизмат қилиши керак!» дея бонг урарди бу мафкура. Миллий мафкурамиз мазмунига кўра жамияти яхшиликлар инсон учун эканлиги маълум. Яъни, давлат инсонга хизмат қилади! Давлат шахс манфаатини ҳимоя этади, уни юксак даражага кўтариш имкониятларини яратди.

Ҳуқуқий демократик давлат қуриш сари бораётиб. Ҳўш, демократия нима? Демократия қонунлар доирасида ишлаш, қонунлар асосида яшашидир.

Асосий қонун бизни шунга даъват этади. Унда инсоннинг ҳуқуқлари ва эркинликлари ҳақида (VI - IX боблар) сўз юритилган ва унинг фуқаролик, шахсий, сиёсий, иқтисодий ва ижтимоий ҳуқуқлари алоҳида-алоҳида кўрсатиб ўтилган. Конституциямизни бандмабанд ўрганаётганимизда, унда миллий мафкурамизнинг руҳи уфуриб тургандек туюлади. Аслида ҳам шундай эмасми, ахир? Миллий истиқлол гоёси ва миллий мафкурамизнинг бош мазмунини келажак учун мукаммал шахсларни тарбиялаш ва боболаримиз орзу қилган фозил жамиятни яратишдан иборат. Конституция эса худди шу мақсад сари борғувчи йўлни кўрсатади! Шу жўхатдан Асосий қонун миллий мафкурамизга ҳамроҳдир.

«Миллий гоё бўлса мақсад ойдинлашди. Эзгу мақсад эса ҳар бир кишини сафарбарликка қорлайди, жамиятнинг янада бирлаштирилади. Ўз миллий гоёси, миллий мафкурамизга эга бўлган давлат мустаҳкам, қудратли ва обод бўлади» деган эди Президент-

тимиз. Жамиятнинг бирлашиши нима ўзи? Аслида бирлик ва ҳамжихатлик туйғулари қадим-қадимдан халқни жаҳолат йўлидан қайтарган, доимо олдига боришга қўмақлашган. Бирликда гап кўп. Қаерда у мавжуд экан, ўша жойда халқ чекинмайди, давлат қучли бўлади!

Боболаримиз айтиб қолдирган шундай ривоят бор. Бир киши бешала ўғлини ўнига қақриб, уларга бир дондан чўп берибди ва «синдириллар» дебди. Ўғиллари чўпларни осонгина синдиришибди. Шундан сўнг ота ўғилларининг ҳар бирига бир боғламдан чўп тутқазибди ва «энди синдириллар» дебди. Ўғлонлар ҳар қанча ҳаракат қилишмасин, чўп боғламга қучлари етмабди. «Кўрдилларини, болаларим, якка чўпни синдириш осон, улар кўпчилик қилиб боғланса синдириб бўлмайди. Сизлар ҳам доимо бирлашиб яшасанлар ҳеч қачон енгилмайсизлар!» дейди ота. Ҳаёт ҳақиқати шу ривоят орқали бизга аён бўлади. Ва англаймизки, фақат қонунларга бўйсунадиган давлатни барпо этарканмиз, аваало, миллат мафкурамиз теграсида жипслашимиз зарурдир. Қачонки қонунларга суянса, бирлашамиз. Бирлашган миллат бора-бора буюклашади. Асосий қонун — Конституциямиз бизни ана шундай буюклик сари етаклайди, кўнгиллариимиздаги шижоат чўгини ёлқилантиради, борар йўлларимизни машъала каби ёритиб туради.

Гулҳебра ЖАМИЛОВА

Ўзбекистон Олий Кенгазининг 1992 йил 8 декабрь кунин бўлиб ўтган XII қақриқ XI сессияси мамлакатимиз ҳаётида гоёт кескин ўзгариш ясаган ва буюк тарихий воқеага сабабчи бўлганди. Чўнки ўша кунин «фуқаро—жамият—давлат» ўртасидаги ўзаро муносабатларга оқилона ҳуқуқий баҳо берилган, жамияти дунёвий неъматлар орасида энг улуги — Инсон деган фикр илгари сурилган, фуқаролар манфаати, жамият фаровонлиги ва давлат истиқболини кўзловчи ягона гоё, мантиққа йўғрилган ахлит бир тарихий ҳужжат — демократия тамойилларига асосланган Конституциямиз қабул қилинганди.

Асосий Қонунимиздаги 128 моддадан ҳар банди, ҳар сатрида олам-олам маъно мужассам. Конституцияни ва рақлаганимизда, алломаларимиздан бири айтганидек, ўзимизни бир боғдан ўтар-ўтмас иккинчи боққа қираётгандек, ҳақиқий ҳаётимизнинг сўмас гулшани — Ўзбекистон боғини сайр қилатгандек ҳис этамиз.

«Бепул умумий таълим олиш давлат

борсак, унинг мағзини қақсак, олдимииздаги мураккаб масалаларга ҳам осонгина ечим толамиз.

Янги Конституция жаҳон ҳамжамияти олдига Ўзбекистоннинг қадди-бастини кўрсатиб бера олди. Республикамизнинг бутун тарихида биринчи марта хал-

Никола томонларининг иштиёри билан ҳуқуқий ва тенг ҳуқуқлиликка асосланган. Ўзбекистон Конституциясининг 63-моддасидан

Раҳимбек ШАРИФЗОДА олган сурат

ҲАР БИР КИШИ ҚОНУННИ БИЛСА...

Истиқлол йилларида кишиларимизнинг ижтимоий-сиёсий онги ўсди, маънавий дунёқараши кенгайди, жамият ҳаёти ва турмуш тарзини олдига ўтатишга қўшма берилди. Турли соҳалардаги каби ҳуқуқ-тартибот идоралари ишида ҳам ижобий ўзгаришлар юз бериб, ислохотлар эндиликда ўз самарасини бермоқда. Аниқроғи, халқ бугун қонунлар қўнига ишонади. Ана шу қонунларга таъйиб, ўз тақдирини, миллат келажакни белгилайди.

Кейинги йилларда «Суд ҳужжатлари ва бошқа идоралар ҳужжатларини икром этиш тўғрисида»ги қонун қабул қилиниб, амалга киритилиши ҳам истиқлол самарасидир. Ушбу қўнига мувофиқ, барча судларда суд ижрочилари лавозимлари қисқартирилди. Суд қарорларини мажбурий икром этиш ваколати эса Адлия вазирлиги қўшида ташкил этилган Суд қарорларини икром этиш, судлар фаолиятини моддий-техника жиҳатидан ва молиявий таъминлаш департаменти зиммасига юклатилди. Қўнига кўра ҳар бир суд ижроси ўз фаолияти давомида шахсларнинг ҳуқуқий манфаатлари қамситилишига асло йўл қўймаслиги, ўзи ҳам икром ҳаракатларининг амалга оширишда фол ва фидойи бўлмоғи керак. Икром ҳужжатлари пухта баҳариласанига, икромчининг ўз вазифасига масъулият билан ёндошганига аён бўлади.

Тошкент шаҳрида энг йирик ҳисобланган Шайхонтоҳур тумани судида бир кунда юзлаб суд ҳужжатлари тегишли жойларга юборилди. Бундан ташқари даъвогарларнинг аризалари устида пухта ишлаш, икром ҳаракатларининг ўз вақтида, тўлиқ ва тўғри икром этилишини таъминлаш ҳамда бу ишда иштирок этаётган шахсларга қонунларимизнинг мазмун-моҳиятини чуқурроқ тушултиришга эришилди.

Агар ҳар бир киши қонунларни яхши билса, муаммоларини осонгина ҳал эта олади. Чўнки барча қонунларимиз мазмунан инсоннинг моддий фаровонлигини таъминлаш, манфаатларини ҳимоя қилиш ва турмуш тарзини яхшилашга қаратилган. Бундан ўн йил муқаддам қабул қилинган Асосий Қонунимизда шахснинг эркинчилик ва ҳуқуқий манфаатларини ҳимоя қилишга оид моддалар етакчи ўрнида туради. Бу моддаларнинг ҳар бири асосида алоҳида-алоҳида қарорлар чиқарилиб, қонунлар қабул қилинган. Ҳуқуқий демократик давлат барпо этиш йўлидан бораётган бир пайтда биз ана шу қарор ва қонунлар моҳияти билан таниш бўлишимиз зарур. Қонунларни яхши билмасак, чинакам демократияга эриша олаёلمиз.

Конституция моддаларини теран билишимизнинг яна бир муҳим жиҳати бор. Бу жиҳат шундан иборатки, киши ўзи яшаб турган жамият қонун-қонунларини билса ва унга амал қилса ҳаётида камдан-кам адашади, қонунчилик бузилишларининг олдини олади, ич-ичдан ўзига ва ўзгалар тақдирига масъулият ҳисосини туғди. Бунинг оқибати ўлароқ, кишиларимиз ўртасида инсонийлик муносабатлари яхшиланади, қадриятларимиз қарор топади, жамиятда ижтимоий ва шахсий низолар қамаяди. Ҳаётимиз ўз-ўзидан изга тушади. Демакки, жамиятдаги ўрнини белгилашда, фаолият йўналишимизни тўғри йўлга солишда ва шахсий муаммоларимизнинг ечимини топишда ҳар биримиз биринчи галда қонунларимизга суяншимиз даркор.

Айни пайтда суд ижрочилари зиммасида улкан вазифалар турибди. Қасбий маҳоратимизни ошириш бораборида бизга мурожаат этаётган ҳар бир шахс билан самийий муносабатда бўлишимиз, уларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини тўла-тўқис англаб етишларига астойдил қўмақлашмоғимиз лозим. Демак, биз ишчимизга фақат расман эмас, балки инсонийлик жиҳатидан ҳам ёндашимиз зарур бўлади. Бу йўлдан орта чекинмай, тобора олдинга бораверамиз.

Абдулазиз АБДУРАҲИМОВ,
Шайхонтоҳур туман
суди ижросиси

ҲАР САТРИ БЕБАҲО

томонидан қафолатланди» дейлади унинг 41-моддасида. Ана шу иборанинг ўзида мамлакатимизда фарзандларимиз учун нечоғли имкониятлар яратилганлигини ифода этилганлиги! Фарзандларимизнинг нафакат мамлакатимизда, балки чет элларда ҳам давлатимиз ҳисобидан таълим олишлариға имконият яратилгани Конституциямиз шарофатидан эмасми?

Шу ўринда ривожланган демократик давлатлардаги фуқароларнинг ҳуқуқий онги ҳақида ҳам айтиб ўтишни жоиз деб ўйламан. Бундай давлатларда фуқаролар ўз ижтимоий ҳаётини, қонунин манфаатларини конституциясиз ҳимоя қилишни тасаввур эта олмасликлари ҳусусида кўп ўқиганмиз. Чўнки конституция фуқароларга ҳуқуқ ва эркинликлар бериш билан бирга, улар зиммасига турли бурн ҳамда масъулиятларни ҳам юклайди. «Бурн дегани, аваало, конституцияни ўқиб ўрганишдан бошланади. Асосий Қонуннинг мазмунини англамайдиган фуқаро жамиятда ўз ҳақини билмайдиган, ҳуқуқий онгсиз томошабинга айланиб қолиши турган гап», — деган эди Президентимиз.

Дарвоқе, биз Асосий Қонунимизни, унинг негизига қабул қилинаётган қонун ва қарорларни яхши билмас эканмиз, ҳуқуқий демократик давлат қуриш йўлида муаммоларга дуч келаверамиз. Агар Конституциямизнинг моҳиятига кириб

қаро ҳуқуқнинг ҳамма эътироф этган принциплари ва меъёрларига, умуминсоний қадриятларнинг устуворлигига асосланган тўб маънодаги демократик Конституция яратилди.

Ижтимоий онг «умумхалқ мулкчилигини ижтимоий тараққиётга тўғаноқ сифатида инкор этиб, ҳусусий мулк, иқтисодий эркинлик ва якка тартибдаги тadbиркорликни тан олди. Янги Конституция моҳиятининг ўзига хос ҳусусияти ҳам шу талаблар ўлчови билан белгиланди.

Янги Конституцияда мансабдор шахсларнинг жамият ва фуқаролар олдига масъулияти (2-модда), ҳар бир шахснинг ўз ҳуқуқ ва эркинликларини суд орқали ҳимоя қилиш ҳуқуқи таъминланганлиги (44-модда), айби эълон қилилмагунча ҳеч кимнинг айбдор ҳисобланмаслиги (25-26-моддалар) биринчи марта мустаҳкамлаб қўйилди.

Конституцияга асос қилиб олинган принциплар ўз моҳиятига кўра ҳуқуқий давлатнинг энг асосий талабларини ўзида акс эттирди. Мисол учун, давлат ўз худудининг миллий бойликлариға нисбатан энг олий ҳуқуққа эгадир. Инсон давлат сиёсатининг олий қадрияти ва бош мақсадидир. Бу гоё янги Конституциянинг асосий мағзидир. Шунга асосланган ҳолда Асосий Қонунимиз «Фуқаро—жамият—давлат» тартида қурилган. Биз айнан шу маззу асосида фикр юритиб, унга юридик

жиҳатдан баҳо берамиз. Ана шу уч таъянингнинг ўзаро муносабатлари негизини фуқаронинг (инсоннинг) ҳуқуқлари ва эркинликлари устуворлиги принципи ташкил этади.

Фуқаролар жамият ва давлат ишларини бошқаришда иштирок этиш (32-модда) ва ўз ижтимоий фаолликларини амалга ошириш (33-модда) ҳуқуқига эгадирлар.

Мисол учун, Ўзбекистонда мустақиллик эълон қилинмасдан бунун ҳаммаси бўлиб 80 та масжид ва 2 та исломий диний ўқув юрти мавжуд эди. Мустақилликнинг дастлабки 4-5 йиллида масжидлар сони 5200 тага етди, турли йўналишдаги дин арбоблари тайёрланди, муқомул ўқув юртли сони 10 тадан ошиб кетди. Бу мустақиллигимизнинг шарофати, Асосий қонунимизнинг ҳаёт билан қамбарс боғланганлиги натижаси дея баралла айтсак, ҳеч ҳам янглишмаган бўламиз.

«Фуқаро—жамият—давлат» Асосий Қонунимизнинг ички тузилишини ташкил этар, уларнинг ўзаро муносабатларини негизини фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликлари устуворлиги принципи ҳисобланар экан, ишончим комилки, Конституциямиз халқимизнинг севимили ва зурур дастуриламалига айланарди.

З.МАВЛОНОВА,
Зомин тумани
прокуратураси катта нозири

МАРДЛАР ҚЎРИҚЛАЙДИ ВАТАННИ

Ўзбекистон Республикаси Қуролли Кучлари Ўзбекистон Республикасининг давлат суверенитетини ва ҳудудий яхлитлигини, аҳолининг тинч ҳаёти ва хавфсизлигини ҳимоя қилиш учун тузилади.

Қуролли Кучларнинг тузилиши ва уларни ташкил этиш қонун билан белгиланади.

(Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, 125-модда)

МУСТАҚИЛЛИК МЕВАСИ

Ўзбекистон мустақиллиги эълон қилинган кунларда МДҲга аъзо кўпгина давлатлар президентлари ва сиёсатчилари томонидан МДҲ доирасида Бирлашган қуролли кучларни тузиш ҳақида таклифлар киритилди. Аммо Юртбошимиз истиқлолнинг ilk кунлариданок ҳар бир давлатнинг мустақил Қуролли кучлари бўлмоғи лозимлиги, чунки бусиз ҳеч қандай давлат мустақил бўлиши мумкин эмаслиги ҳақидаги фикрни илгари сурди. Давлатимиз раҳбари фақатгина фикр билдириш билан чегараланмасдан, қисқа муддат ичида ҳамдўстлик давлатлари ичида биринчилар қаторида Ўзбекистон Қуролли кучларини ташкил этишга раҳбарлик қилди ва 1992 йил 14 январь — Ўзбекистон Қуролли кучлари ташкил топган кун деб эълон қилинди.

Мустақил армиямиз ташкил қилинган дастлабки кунлардан бошлаб, уни оёққа тургазиш, ҳарбий тайёргарлиги ва жанговар қобилиятини ошириш юзасидан талай ишлар амалга оширилди. Жумладан, Қуролли кучларга миллий зобитларни тайёрловчи ўқув юртлари ташкил этилди. Шу қаторда меннинг — оддий хизматчи фарзандининг ҳарбий ҳуқуқшунос, давлатимиз ҳўриқ-чиси бўлман деган орзуларим рўёбга чиқди.

Қуролли кучларнинг жанговар тайёргарлигини ошириш мақсадида Ўзбекистон Президентининг 1999 йил 30 мартдаги фармони билан Мудофаа вазирлигига қарашли ҳарбий округлар, жумладан Марказий ҳарбий округ ташкил қилинган эди.

Бу ҳарбий округда қўнғичликка риоя этилиши устидан назорат олиб бориш, жинойatchиликка қарши кураш, ҳарбий интизомни мустаҳкамлаш мақсадида юқорида кўрсатилган фармонга асосан ҳарбий округлар билан бирга округ ҳарбий прокуратуралари ҳам ташкил қилинди. 2001 йил 23 январь куни Марказий ҳарбий округ прокуратураси қошида мувофиқлаштирувчи кенгаш тузилди. Кенгашга Марказий ҳарбий округ қўмондонлиги, чегара, Ички ишлар, Миллий хавфсизлик ва бошқа вазирликларга қарашли ҳарбий қисмлар командири аъзо қилиб киритилди.

Округ ҳудудидagi ҳарбий қисмлар, ташкилотлар ва муассасаларда қўнғичлик ва интизомга риоя қилинишининг аҳволи доимий равишда таҳлил қилиниб, уларнинг натижалари ҳар чоракда мувофиқлаштирувчи комиссияда муҳокама қилиниб, камчиликларни бартараф этиш чора-тадбирлари ишлаб чиқилмоқда. Булардан ташқари ҳарбий прокуратура ходимлари мунтазам равишда ҳарбий қисмларда бўлиб, у ерда аниқланган қўнғичликларни бартараф қилиш чораларини кўриши ва ҳуқуқий тарғибот ишларини олиб бориши натижасида қўнғичлик ҳолатларининг йилдан йилга камайишига эришилмоқда.

Хулоса сифатида айтиш жоизки, жинойatchиликка қарши кураш фаолиятини юқори даражага кўтариш, прокуратура фаолиятида ошқораликни кўчайтириш борасида ҳали кўпгина ишларни амалга оширмоғимиз лозим.

Н.АБДУЛЛАЕВ,
Марказий ҳарбий округ прокурори,
адлия подполковниги

ҚОНУНЛАР ИЖРОСИ НАЗОРАТДА

Мамлакатимиз мустақиллигини ҳимоя қилиш мақсадида тузилган Қуролли кучларимизнинг ҳуқуқий асосларини белгилаб беришда ҳам Конституциямизнинг аҳамияти жуда катта. Конституциямизда белгилаб қўйилган таъминотлар асосида «Умумий ҳарбий хизмат ва ҳарбий мажбурият тўғрисида»ги, «Мукбил хизмат тўғрисида»ги қонунлар ҳамда ҳарбий хизматчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини ўзида тўлақонли акс эттирган Қуролли кучлар низомилари қабул қилинди.

Фуқаролар ҳамда ҳарбий хизматчилар томонидан ушбу конституциявий нормаларга риоя қилинишини таъминлашда Республика ҳарбий прокуратура органлари, жумладан Андижон ҳарбий прокуратураси ходимлари ҳам муайян ишларни амалга ошириб келимоқдалар. Прокуратура ходимлари ҳарбий хизматчилар орасида жинойatchиликнинг олдини олиш ва қонунларга риоя қилинишини таъминлаш мақсадида улар билан ҳуқуқий мавзуда суҳбатлар ўтказишмоқда, давра столи атрафида тўпланиб, ҳарбийларни қизиқтираётган саволларга жавоб беришмоқда.

Ходимларимиз томонидан умумий назорат йўналишида олиб борилаётган ишлар ҳам сон ва сифат жиҳатидан яхшиланиб бораётти. Асосий эътибор ҳарбий хизматчиларнинг ҳаёти ва соғлигини мустаҳкамлаш, давлат мулкнинг сақланишини таъминлаш, Қуролли кучлар низомига риоя этилиши бўйича қонунлар ижросига қаратилган.

Шунингдек ҳозирда «Умумий ҳарбий хизмат ва ҳарбий мажбурият тўғрисида»ги Қонун ижроси юзасидан ҳам мунтазам текширишлар олиб боришмоқда. Ҳам жисмоний, ҳам маънавий жиҳатдан баркамол ёшларни ҳарбий хизматга қабул қилиш, қабул қилишда қўнғичликка риоя этилишини таъминлаш асосий вазифамиздир. Текширишларда қўнғичликларни айрим туман ва шаҳар мудофаа ишлари бўлиmlари томонидан бузилаётганлиги ҳам аниқланмоқда. Жумладан, Андижон шаҳар мудофаа ишлари бўлиmlида 2001 йил кузги қаҳирув даврида бир қанча қаҳирувчиларнинг, жумладан О.Мирзакаримов, Д.Жумабеовларнинг оилавий шароити тўла ўрганилмасдан қаҳирув комиссияларининг қарорлари шомма-шомарлик билан чиқариб юборилганлиги аниқланган. Шунингдек, бундай ҳолат бошқа туманларга ҳам ҳосил. Ушбу қонун бузилиш ҳолатларини бартараф этиш учун тегишли тартибда прокурорлик тасвир чоралари қўрилди.

Ерқин САҒАБОВ,
Андижон ҳарбий прокурори,
адлия майори

ҲАРБИЙЛАР ҲУҚУҚИ

Ҳарбий прокуратура идоралари асосан жанговар шайлик, чегаралар дахлсизлиги, қурол-яроғ, ҳарбий техникани сақлаш, махсус машқлар, жанговар училар хавфсизлигини таъминлашга доир соҳаларда фаолият кўрсатади. Шу билан бирга, ҳарбий прокурорлар аскар ва офицерлар, уларнинг оила аъзоларини ижтимоий муҳофаза қилиш масалаларини ҳам эътибордан четда қолдирмаётирлар.

Яқинда ҳарбий прокуратура томонидан Қуролли кучлар сафидagi ҳарбий хизматчиларни турар жой билан таъминлаш, уй-жой фондини ҳисобга олиш ва сақлашда қонунларга риоя этилиши текширишдан ўтказилди.

Текширишда қатор ҳарбий қисм командирлари, муассаса бошлиқлари Уй-жой кодекси, Қуролли кучлар низоми ва бошқа меъёрий ҳужжатлар талабларини бузаётганлиги аниқланди.

Ҳарбий қисмлардаги уй-жой комиссияларининг суствашлиги оқибатида уй-жой шароитини яхшилашга муҳтож ҳарбий хизматчиларни рўйхатга олиш талаб даражасида ташкил этилмаган. Баъзи қисмларда бу комиссиялар умуман тузилмаган. Оқибатда бу борада асосли эътирозларнинг келиб чиқишига йўл қўйилган.

Жойларда Уй-жой кодексининг 45-моддасида қайд этилган ҳужжатларни тузмасдан бўшаган хонадонларни қисм командирларининг оғзаки буйруғи асосида ҳарбий хизматчиларга бериш ҳоллари учрамоқда. Масалан, текширув кунига қарши гарнизонда 34 та, Бухоро гарнизонда 23 та ҳарбий хизматчилар ва уларнинг оилалари хизмат хонадонларида ордерсиз, рўйхатдан ўтмасдан яшаб келганлиги аниқланган.

Ҳарбий хизматни ўтаётган офицер ва аскарларни уй-жой билан таъминлаш долзарб аҳамиятга эга эканлигига қарамастан, гарнизон бошлиқлари ва ҳарбий қисм командирларининг суствашлиги оқибатида Мудофаа вазирлигига қарашли уй-жой фондидан ҳўжасизларча фойдаланиш, армияга алоқаси бўлмаган шахсларнинг ўзбошимчилик билан хонадонларга кириб олишига йўл қўйиш ҳолатлари ҳанузгача бартараф қилинмаган.

Тошкент ҳарбий округ прокуратураси томонидан Тошкент ва Чирчиқ гарнизонларида уй-жой қўнғичлигига амал қили-

ниши юзасидан ўтказилган текширишда юздан зиёд хонадонлар ноқонуний эгаллаб келингани аниқланиб, уларни бўшатиб, қўнғичлик тақсимлаш чоралари қўрилди, айрим ҳолатларда судларга даъво аризалари киритилди. Шу зайдда бугунгача 66 та квартира вазирлик фондига қайтарилди.

Самарқанд гарнизонда ўтказилган текширишда 3 йил илгари захирага бўшатишга ўнлаб келгани, гарнизон раҳбарияти хонадонни қайтариб олиш борасида ҳеч қандай чора кўрмагани аниқланди. Текширув жараёнида ушбу хонадон қайта тақсимланиб, уйга муҳтож ҳарбий хизматчига берилди.

Айтиш жоизки, ҳозирги вақтда судларда квартираларни ҳарбий фондга қайтариш билан боғлиқ етмишдан зиёд фуқаролик ишлари кўрилмоқда.

Ўтказилган текширишлар натижасига кўра Республика Ҳарбий прокурори томонидан аниқланган қўнғичликларни бартараф қилиш ва ўз хизмат вазифасини бажаришга лоқайдлик билан қараган мансабдор шахсларга нисбатан интизомий чораларни қўллаш тўғрисида Мудофаа вазирлиги номига умумлаштирилган тақдирнома киритилган.

Мудофаа вазирлиги ушбу масала моҳиятига тўғри баҳо берган ҳолда тақдирномани вазирлик хизматчилари ва соҳанинг жойлардаги бошлиқлари иштирокида кўриб чиқиб, камчиликларни бартараф этиш юзасидан чора-тадбирлар кўрмоқда.

М.ТЕМИРОВ,
Республика Ҳарбий прокуратураси
умумий назорат бошқармаси
бошлиги, адлия подполковниги

Миннатдорчилик

ҲАРБИЙ ПРОКУРОРГА РАҲМАТ!

Хурматли «Ҳуқуқ» газетаси таҳририяти! Сизнинг газетангиз орқали мени ҳарбий хизматимга тикланишимга катта ёрдам кўрсатган Республика Ҳарбий прокуратураси жамоасига, шу жумладан адлия майори П.Қурбониезов ва бошқа бир қатор ходимларга ўз миннатдорчилигини билдирмоқчиман.

2002 йил 18 март куни мен хизматни ўтаётган ҳарбий қисмда рўй берган нохуш ҳодиса туфайли, гарчи бунга алоқам бўлмасам ҳам ҳарбий хизматдан бўшатишдим. Бўлиб ўтган воқеага нотўғри баҳо берган Мудофаа вазирлиги айрим мансабдор шахсларининг мени Қуролли Кучлар сафидан бўшатиш тўғрисида тузган буйруғи билан, Қуролли Кучлардаги 20 йиллик иш стажимни, хизматдошларим ҳурматини, оилам билан озиқиб кутган уй-жой билан таъминлашдаги наватимни йўқотишимга оз қолди.

Мен қабул қилинган қарорни бекор қилиш факат юқори турувчи қўмондонлик ёки Ҳарбий прокуратура ваколатига киришгани билан ҳолда, Республика Ҳарбий прокуратурасига мурожаат қилдим. Бу ерда ёзган аризмадаги вақтларимга эътибор беришиб, қонунда белгиланган тартибда текшириш ўтказишди. Текшириш натижасига кўра, Мудофаа вазири буйруғининг мени ҳарбий хизматдан бўшатиш тўғрисидаги бандига Республика Ҳарбий прокурори томонидан протест киритилиб, буйруқ бекор қилинди ва мен Қуролли Кучлар сафига қайта тикландим.

Бу билан мен прокуратура ходимларининг қонун устуворлигини таъминлаш борасида фаолият кўрсатганликларига яна бир марта ишонч ҳосил қилдим.

Т. ХОЛОВ,
ҳарбий хизматчи

● ЖУРНАЛНИНГ ЯНГИ СОНИ

ВАЗИФАЛАР...

«Бизнинг бугунги энг буюк вазирамиз ва муқаддас бурчимиз — Ўзбекистон тарихидан ўзимизга муносиб саҳифа очиш ва уни авлодларимиз учун ибрат бўладиган олижаноб ва савобли ишлар билан тўлдиришдир...» — «Qonun himoyasida» журналининг 11-сонини арақлар эканмиз, энг аввал юртбошимизнинг ушбу қақирғи эътиборни тортади.

Дарҳақиқат, ҳар бир давр кишининг ўзига хос вазифалари ва бурчлари бўлади. Уларни уддалай билиш эса иймон ишидир.

Бугун Ватанда озод ва обод макон қуриш, унинг бор шухратини, салоҳиятини оширишдай масъулиятли вазифа олдимизда турган экан, бу борада нималар қилаймиз ва нималар қилишимиз керак? Ўзбекистон деб аталган озод юрт шавкатига шавкат, қудратига қудрат қўшиш учун нималарга эътибор қаратишимиз керак? «Qonun himoyasida» журнали ўз имкониятларидан келиб чиқиб, юқоридagi саволларга жавоб қидиришда давом этади. Мамлакатда ҳуқуқий демократик давлат, эркин фуқаролик жамияти қуриш йўлида амалга оширилаётган ишлар, олдимизда турган вазифалар, порлоқ истиқболнинг илмий-назарий тадқиқлари ҳақида зўжко муштарийларга маълумот берибгина қолмай, уларни мутахассислар иштирокида таҳлил этишни ўз вазифаси деб билади.

Журналининг ҳар бир сониди бериб берилаётган «Бош муҳаррир минбар» рункини ҳайсидир маънода меҳнатимиз учун бир «ташриф қорғози» деб билишингиз мумкин. Агар ундаги кайфият ва баланд руҳият сизга ҳам таъсир эти олса, демак сиз ва биз ҳаммаслакамиз...

«Конституциянинг давлатимиз ва халқимиз ҳаётида тутган ўрни» сарлавҳали бош мақолада Республика Конституциявий суди раиси Буритшо Мустафоев Асосий қонунимиз, унинг аҳамиятли жиҳатлари ҳақида ўз мулоҳазаларини билдиради. Ўйлаيمизки, унда баён этилган фикрлар Конституцияимизнинг қабул қилиниш зарурияти, унинг тайёрланиш жараёни, бугунимиз ва келажакимиз учун тутган аҳамияти ва вазифалари ҳақидаги қарашларингизни теранлаштиради.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш департаменти бошлиғи Баҳодир Зоҳидов билан мулоқотимизнинг «Ўзимизга боғлиқ масала» хусусидаги сўбатида яна бир вазифа — иқтисодиётимиз таъини бўлган солиқларга оид жиноятларга йўл қўймаслик ҳақида гап боради.

Журнал мамлакатимизда кучли давлатдан кучли фуқаролик жамияти сари қўйлаётган дадил қадамларни тарғиб

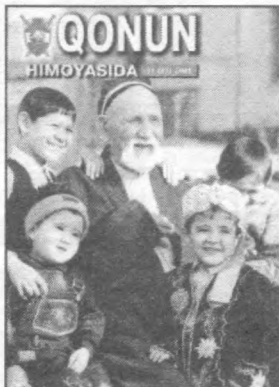
қилишни ҳам ўз олдиға вазифа қилиб қўйгани боис доимий равишда бу мавзуга муҳожаат қилишга ҳаракат қилади. Мазкур сондаги «Маҳалла фуқаролар йиғинларида жамоатчилик назорати» сарлавҳали мақолада ҳам масалаларга ўзига хос тарзда ёндашилган. Унда муҳбиримиз Фарғона вилоят «Маҳалла» жамғармаси раиси Т.Ҳафизов билан маҳалла фуқаролар йиғинлари олдиға қўйилган асосий вазифалар хусусида сўхбатлашди.

«Рўх, фикри соғлом, иймон-этиқодли, билимли ва маънавияти юксак ёшлар ҳеч қачон жиноятга қўл урмайди» деган ақида асосида тахририят ёшлар жиноятчилиғига доир муаммоларни ёритиб келмоқда. Муҳбиримизнинг Наманган вилояти прокурори билан «Келажак олдиға масъулият» сарлавҳали сўбати, Ақмал Икромов туман прокурорининг «Маънавиятда бўйшқ борилаётган «Бош муҳаррир минбар» рункини ҳайсидир маънода меҳнатимиз учун бир «ташриф қорғози» деб билишингиз мумкин. Агар ундаги кайфият ва баланд руҳият сизга ҳам таъсир эти олса, демак сиз ва биз ҳаммаслакамиз...

«Конституциянинг давлатимиз ва халқимиз ҳаётида тутган ўрни» сарлавҳали бош мақолада Республика Конституциявий суди раиси Буритшо Мустафоев Асосий қонунимиз, унинг аҳамиятли жиҳатлари ҳақида ўз мулоҳазаларини билдиради. Ўйлаимизки, унда баён этилган фикрлар Конституцияимизнинг қабул қилиниш зарурияти, унинг тайёрланиш жараёни, бугунимиз ва келажакимиз учун тутган аҳамияти ва вазифалари ҳақидаги қарашларингизни теранлаштиради.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш департаменти бошлиғи Баҳодир Зоҳидов билан мулоқотимизнинг «Ўзимизга боғлиқ масала» хусусидаги сўбатида яна бир вазифа — иқтисодиётимиз таъини бўлган солиқларга оид жиноятларга йўл қўймаслик ҳақида гап боради.

Журнал мамлакатимизда кучли давлатдан кучли фуқаролик жамияти сари қўйлаётган дадил қадамларни тарғиб

нинг жазо машинаси вазифасини ўтаган ОГПУ қатагонлари ҳақида ҳикоя қилувчи «Шафқат қилинамасин, отилис» сарлавҳали мақоласи ва ушбу университет катта ўқитувчиси Н.Полановнинг «Еш хивалиқлар» ҳақидаги тадқиқотида баён этилган энг, тарихий ҳужжатларга асосланган маълумотларни ўқиб, ҳар икки мақола ҳам нима учун «Тарихимизнинг ўқилмаган саҳифалари» рубрикаси остида берилганига жавоб топасиз.

«Мулоҳаза, таҳлил ва тақлиф» рубрикаси остида минбарга яна замондош зиёлиларимиз чиқишади. Унда қонунчилигимиз, ҳуқуқ, ижтимоий-сиёсий мавзуларда олиб борилган тадқиқотлар жамланган бўлиб, ўзингизни қизиқтирган мавзуларини топасиз деган умиддамиз.

«Нигох» рубрикаси ўз анъанасига содиқ қолиб, хорж қонунчилиги ва ҳуқуқий тизимига эътиборингизни қаратади. Бу гал сиз АҚШ суд тизими ва унинг ўзига хос жиҳатлари ҳақида маълумотларга эга бўласиз.

Энг энг, ҳар доим шов-шувларга сабаб бўлаётган детектив асарлар «Ўзбек детективи» рубрикаси остида айнан «Qonun himoyasida» журналида берилаётганини бугун кўпчилик ҳамкасбларимиз ҳам эътироф этишмоқда. Детектив жарнинг ўзига хос мактабини яратётган ёзувчи Алишер Ибодидов қаламига мансуб «Шафқатсиз тоғлар» қиссасининг давомини детективнинг ашаддий илҳомсманлари сабрсизлик билан кутганига шубҳа қилмасан бўлади.

Журнал муқоваси ва саҳифалар диъадада ўзига холиқни ушалаб туришга ҳаракат қилди.

Журналининг ҳар бир янги сони босмадан чиққан, уни қўлга олар эканмиз, ўзимизга ўзимиз савол берамиз: қайси мавзулар эътиборимиздан четда қолди ва қайси сўз айтилмай қолапти? Муштарийга нима бера олдик? Вазифамизни уддалай олдикми?

Бу саволларга жавоб бериш эса зиммасизга яна энг вазифалар юқлайди...

Шавкат ЁДГОРОВ,
журналининг масъул котиби

● ДЕПАРТАМЕНТ ФАОЛИЯТИДАН

ХУФЕНА ЦЕХЛАР

ФАОЛИЯТИГА ЧЕК ҚЎЙИЛДИ

Республика Бош прокуратураси ҳузуридаги Солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш департаменти органлари томонидан иқтисодиёт ва солиқ соҳасидаги қонунбузарликларга қарши курашиш, солиқлар ва тўловларнинг давлат бюджетига тўлиқ тушишини таъминлаш, солиқ тўлашдан бош тортиш, айниқса яширин иқтисодиётнинг шаклланиш йўлларини ва коррупция ҳолатларини аниқлашга қаратилган қатор тезкор тадбирлар ўтказиб келинмоқда.

Бу борада асосий эътибор давлат иқтисодиётини ривожлантиришга тўқинлик қилаётган, белгиланган тартибда рўйхатдан ўтмай, ноконуний фаолият кўрсатаётган яширин цехлар фаолиятига қаратилмоқда. Жорий йилнинг ўтган даври мобайнида департамент органлари томонидан 575 та ана шундай цехлар фаолияти фош этилди. Солиқдан қонган ҳуқуқбузарлардан 75 млн. сўмлик товар-моддий бойликлар далилий ашё сифатида олиб қўйилди.

Яқинда Сурхондарё вилоят прокуратураси ҳузуридаги Солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш бошқармаси ходимлари вилоят ҳудудида Тошкент шаҳрида жойлашган «Зебунисо она» хусусий ишлаб чиқариш тижорат фирмасининг товар белгиси билан «Рачки», «Рачко» конфетларини ноконуний тарзда ишлаб чиқараётган яширин цехлар фаолият кўрсатаётганлиги ҳақида маълумотларни қўлга киритишди. Ушбу маълумот асосида олиб борилган тезкор кузатувлар натижасида Денов туманидаги шахсий хонадонларда фаолият кўрсатаётган қўлаб яширин цехлар фош этилди.

Жумладан, Денов шаҳри «Озодлик» кўчасидаги 37-уйда яшовчи Р. Яров ўз хонадонидида қўлаб цех очиб, санитария талабларига зид ҳолда, истеъмол учун зарарли, сифатсиз «Рачки» ва «Рачко» конфетлари ва нововт ишлаб чиқараётганлиги аниқланди. У уйда харидор А.Қурбонова 50 кг. «Рачки» конфетининг ҳар килосини 650 сўмдан, жами 32500 сўмга сотаётганида ушланди. Шу пайтгача у ҳар куни 200 кг дан ортқ ширинлик ишлаб чиқарган. Яширин цехда 15000 сўм ойлик эвазига ёлланма ишчилар меҳнат қилишган.

Шунингдек, Денов шаҳри «Тошкент» кўчасидаги 10-уй қўздан кечирилганда ҳам шу хонадонда яшовчи И.Ҳўжаев ноконуний яширин цех ташкил этиб, унда давлат стандарти ва санитария талабларига зид равишда конфет ва нововт тайёрлаш билан шўғулланиб келганини аниқлади.

И.Ҳўжаев ҳам Р.Яров сингари шахслар тегишли тарзда давлат идораларидан рўйхатдан ўтмай, 2002 йилнинг март ойидан буюн қўп миқдордаги солиқни тўлашдан қасддан бўйин товлаб келган. Узининг ноконуний фаолиятига ҳамюртларини ҳам жалб қилиб, уларга ҳар ойда 10000 сўмдан маош бериб келган.

Ширинликлар учун ўрама қорғозларнинг ҳар килограмминини иккала «тадбиркор» ҳам Андижон вилояти бозорларида қўздан 3500-5500 сўмдан сотиб олишган.

Ҳўп, ўз уйда цех очиб, халқ эҳтиёжи учун зарур бўлган маҳсулотларни ишлаб чиқараётган бўлса, бунинг нимаси ёмон деган фикр ҳар кимнинг ҳаёлига келиши мумкин. Ҳақиқатан бу фикрда жон бор. Ҳозирги шaroитда сўмини-сўмга уриб, шу орқали рўзгор тебратиш ҳаммининг ҳам қўлидан келавермайди. Лекин... Ана шу жойда бироз ўйлаш, фикрлаш керак.

Бугун мамлакатимизда қишлоққа саноатни олиб кириш, тадбиркорликни ҳимоя қилиш, кичик ва ўрта бизнесни қўлаб-қувватлаш давлат сиёсатининг асосий йўналишларидан бирига айланган. Уларнинг фаолият юритиши учун барча ҳуқуқий асослар ва шарoитлар яратилмоқда. Бас шундай экан, бундай имтиёзга раҳмат тарзида белгиланган тартибда рўйхатдан ўтиб, солиқларни ўз вақтида тўлаб, фаолиятини қонуний давом эттирган қайда-ю, халқнинг соғлиғига зарарли маҳсулот ишлаб чиқариб, олган даромадидан белгиланган солиқни тўламай, охири бир кун қонуний жавобгарликка тортилган қайда?

Биз тўлаган солиқлар юртимиз ривож, чегараларимиз дахлсизлиги, шахар ва қишлоқларимиз ободлиги, сизу-бизга берилаётган моддий имтиёзлар, нафақа ва маошлар учун ишлатилишини ҳар биримиз чўқур англаб етмоғимиз лозим.

Солиқларни тўлаш фуқаронинг конституцион бурчигина эмас, балки зиммасиди қарз ҳамдир. Халқимизда бир ҳап гап бор: «Қарзи йўқнинг қўлиги тўк». Бу ҳикматнинг маъини қамоқ керак.

А. ЭРҒАШЕВ,
Ю. ДҮСТМЕТОВ,

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги Солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш департаменти ходимлари

● ПРОКУРОР СЎЗ СЎРАЙДИ

ривожланиш йўлини белгилаб олгани ҳолда, жамиятини янгилашга, тараққётнинг ўз конституциявий моделини ишлаб чиқишга ҳаракат қилади. СССР Конституцияси юридик кўчини йўқотиши билан Иттифоқ таркибидан ажралиб чиққан суверен давлатлар халқро ҳуқуқнинг таркибий субъектига айландилар. Олдинда буни конституция билан мустақамлаш зарурияти турар эди. Шу маънода, мустақил Ўзбекистон давлати томонидан қабул қилинажак конституция жаҳон ҳамжамияти томонидан эътироф этилган демократик тамойиллар билан асосланиши, шунингдек, ўзида ўзбек халқининг миллий хусусиятларини ҳам акс эттириши керак эди.

Ўзбекистон Конституцияси лойиҳасини тайёрлаш жараёнида алоҳида эътироф этишга лойиқ кийи ҳолат кўзга ташланади: халқимиз узок йиллик мустабиб тузум асоратидан кейин ҳам ўз тақдирини ўзи белгилаш масаласига кучли эътибор қаратади. Лойиҳанинг умумхалқ муҳокамаси кўтилганидан ҳам кўпроқ самара берди. Умумхалқ муҳокамаси халқимиз иродасини аниқлаш билан бирга, Асосий қонун қабул қилишга доир бой материал тўплаш имконини берди.

Иккинчи ҳолатда эса, бу саъй-ҳаракатлар натижасида кўп миллатли халқимиз ўз иродасининг тақлиф-мулоҳа-

Истиқлолга эришган ҳар бир мамлакат, табиийки, энг аввал ўзининг сиёсий ва иқтисодий ривожланиш йўлини белгилаб олгани ҳолда, жамиятини янгилашга, тараққётнинг ўз конституциявий моделини ишлаб чиқишга ҳаракат қилади. СССР Конституцияси юридик кўчини йўқотиши билан Иттифоқ таркибидан ажралиб чиққан суверен давлатлар халқро ҳуқуқнинг таркибий субъектига айландилар. Олдинда буни конституция билан мустақамлаш зарурияти турар эди. Шу маънода, мустақил Ўзбекистон давлати томонидан қабул қилинажак конституция жаҳон ҳамжамияти томонидан эътироф этилган демократик тамойиллар билан асосланиши, шунингдек, ўзида ўзбек халқининг миллий хусусиятларини ҳам акс эттириши керак эди.

Бугун халқимиз тафаккурининг олий маҳсули бўлган Конституцияимизнинг 10 йиллик байрами юртимизда кенг нишонланмоқда.

Асосий қонунга халқнинг миллий менталитети, турмуш тарзи, маънавий қадриятлари, шунингдек, қадимий анъана ва урф-одатлари ҳам сингирилгандагина у муайян мамлакат учун хизмат қила олади. Унинг халқчилиги шу билан ўлчанadi. Маълумки, Шарқ халқлари, хусусан, ўзбек халқида ҳам жамoатчилик фикри билан ҳисоблашиб иш тутилади. Айни пайтда, давлатда ма-

КОНСТИТУЦИЯ ВА МИЛЛИЙ ҚАДРИЯТЛАРИМИЗ

халлий ўзини-ўзи бошқариш ва маҳаллий ҳокимият органлари муҳим институтлардан саналади. Шу маънода, Ўзбекистон Конституциясининг 100-моддасига биноан, маҳаллий ҳокимият органлари қонунийликни, ҳуқуқий тартибни ва фуқароларнинг ҳафсизлигини таъминлаш, ҳудудларини иқтисодий, ижтимоий ва маданий ривожлантириш, маҳаллий бюджетни шакллантириш ва уни ижро этиш, маҳаллий солиқ ва йиғимларни белгилаш, маҳаллалар коммунал ҳўжалиқларини бошқариш, атроф муҳитни муҳофаза қилиш каби қўлаб ваколатларга эга.

105-моддада эса юртимиздаги шахарча, қишлоқ ва овуллар, маҳаллалардаги фуқаролар йиғинлари ўзини-ўзи бошқариш органлари саналиб, улар белгиланган муддатларга раис (оқсқол) ларни ва оқсқоллар кенгашини сайлаш белгилаб қўйилган.

Бунда асрлар давомидида шаклланиб келган қадриятимиз—маҳалланинг жамият ҳаётидаги роли эътиборга олинган. Шунингдек, оқсқолларнинг жамиятдаги ўзини-ўзи бошқариш жараёнида тутган ўрнига ҳам эътибор қаратилган.

Ўзбек менталитетига кўра, оила ва никоҳ масалалари дахлсиз ҳамда муқаддас тушуналари. Конституциянинг 14-бобида оила институтининг қадр-қиммати қонуний асосда мустақамланган бўлиб, оила жамиятнинг асосий бўғини ҳисобланади. У жамият ва давлат муҳофазасидир. Бизга маълумки, давлат фуқаросиз, жамият уни ташкил этувчи шахсларсиз мавжуд бўлмайди. Шахс ҳам, фуқаро ҳам

аввало оилада камол топади. Шу сабабли жамият барқарорлиги, қомил инсонлар тарбияси каби муҳим вазифаларни амалга ошириш оилага кучли эътибор қаратишни талаб этади. Истиқлол йилларида оилаларга, оналик ва балаласи ғамхўрлик кескин кучайтирилди.

«Ота-оналар болалари воёга етгунга қадар уларни боқишга ва тарбиялашга, меҳнатга қобилиятли, воёга етган фарзандлар эса ўзларининг ота-оналари кекайиш чоғларида ғамхўрлик қилишга мажбурдилар» (64-66-моддалар). Бундай қондалар фақат бизнинг Конституцияимиздагина мавжуддир. Зеро, ўзбек халқининг бошқа халқларидан фарқи жиҳати ҳам шундаки, фарзанд тарбияси, ота-онага ғамхўрлик бизда энг шарафли вазифалардан саналади.

Р.УМАРОВ,
Тошкент шахар прокурорининг катта ёрдамчиси

ҲАЁТ ЧАШМАСИ

Ўзбекистон Конституцияси 10 йилдирки, чинакам шахс эркинлигининг мустақкам асоси бўлиб хизмат қилмоқда. Бунинг сабаби шундаки, унда ижтимоий келиб чиқиши, миллати, тили ва динидан қатъи назор барча фуқароларнинг қонун олдида тенглиги ижтимоий адолат ҳовларидан келиб чиққан ҳолда кафолатлаб берилган.

Бугунга келиб ҳар бир шахснинг конституциявий ҳуқуқ ва бурчларини билиши ва бажариши зарурий ҳолатга айланиб қолди. Чунки бунинг ўзгариб бораётган жамият тақозо этмоқда. Зеро, ҳаётда учраб турадиган адолатсизлик ва зўравонликларга қарши фақат қонун йўли билан

Ҳар бир шахс меҳнат қилиш, эркин касб танлаш ҳуқуқига эгадир. (Ўзбекистон Конституциясининг 37-моддасидан)

Ҳар ким билим олиш ҳуқуқига эга. (Ўзбекистон Конституциясининг 41-моддасидан)

Вояга етмаганлар ҳуқуқлари давлат ҳимоясидадир. (Ўзбекистон Конституциясининг 45-моддасидан)

КОНСТИТУЦИЯ КИТОБИНИНГ БОРМИ?

Синфдош дўстларимдан бири туманидаги қишлоқ ва сув ҳўжалиги бўлимида ишлайди. Мактабни тамомлаб, Намангандаги ўқимачилик техникумида сиртдан ўқиди. Бўғи негидир соҳаси бўйича ишламади. Зовур қизиша мўлжалланган экскаватор ҳайдовчисига шогирд тушди. Ҳозир ўзининг ёрдамига шогирди бор. Туманидаги мелiorация ишларини яхшилашга қаратилган тадбирларда ўз экскаватори билан фаол қатнашгани учун раҳбарлардан бир неча бор раҳматномалар олганини айтиб бергани ёдимда.

Қисқаси, яқинда шу дўстим уйимизга келиб:

— Конституция китобинг борми? — дея сўраб қолди.

Ҳайрон бўлдим.

— Конституцияни нима қиласан?

— Э-э, сўрама. Кеча ишонамизда бир хангома бўлди. Очигини айтсам, бир неча ойдан бери маошимизни олганимиз йўқ. Ҳамкасблар бўлиб, бошлиқнинг олдида кирган эдик. «Банда пул йўқ экан. Наҳд пул бўлган қуни маошларининг олиб берамиз» дея жавоб қилди. Шундан сўнг ҳаммамиз ишонамизнинг ҳовлисида тушқун қайғида янгилиб қолдик. Орамиздагилардан бири дабдурўстан «Прокурорга ёзиб бериш керак буларни. Ахир неча ойдан бери иш ҳақимизни ололмаймиз. Инсоф ҳам керак-да. Бола-чақани нима билан боқамиз?» дея ҳасрат қилиб қолди.

Прокурор сўзини эшитган, кўпчиликнинг дами ичига тушиб кетди. Шунда ёши каттароқ ҳамкасбимиз: «Шунча йил ишлаб, ҳали аризабозлик қилганим йўқ. Қандай буларини?» деди елка қисиб. Аммо боғли киши шаштидан қайтмасди. «Э, ака! Ҳолва деган билан оғиз чўчимайди, деган гап бор. Ахир раҳбарлар шунча ойдан бери фақат баяги гапни қайтаргани. Мана, бошқа ташкилотларда маош берилапти-ку? Нима, уларнинг пул чиқарадиган аппарати борми? Ҳолвераси, биз аризабозлик қилмоқчи эмасмиз. Ўз ҳуқуқимиз, пешона тери билан ишлаб топган ҳақимизни талаб қиламиз. Мен сизга айтсам, бу ҳуқуқ Конституцияда ҳам белгилаб қўйилган».

Хуллас, у ҳаммамни қўндирди. Туман прокурори номига ариза ёздик. Мен ҳам имзо чекдим. Бўёғи нима бўлади, ҳайронман.

— Нима бўларди? Сизлар тўғри йўл тутибсизлар. Ҳадемай, шикоятларнинг ўрғани чўкилиб, тегишли чора қўрилади.

— Бизни ҳам қақирмайдими у ёққа?

— Агар зарур бўлса қақирмайдими.

— Ҳа, мен ана шунисидан ҳавотирда эдим.

— Нера?

— Энди, унақ идораларга ишинг тушмагани маъқул-да.

Дўстимнинг соддалигидан кулгим қис-тас-да, ўзимни зўрга тийиб турардим.

— Дарвоқе, Конституция китобини нима қиласан?

— Ҳа-я, эсимдан чиқай дебди. Конституцияда шунақа ҳуқуқ тўғрисида ёзилганми ўзи?

Мен жавоб бериш ўрнига ўзим фойдаланиб орадиган мўъжазига китобчани олиб чиқиб, унга узатдим. Дўстим ўқиб чиқиб қайтариб беришини айтди. Хайрлашдик.

Бор гап шун. Тўғри, воқеа газета саҳифасига олиб чиқилган аризама, дегу-чилар ҳам топилар. Уларга ҳам эътирозим йўқ. Аммо мени қувонтирган дўстимнинг онги, руҳиятидаги ўзгариш эди. Ким билсин, агар ўша ҳамкасблари бўлмаганида ишчилар яна неча ойда бошлиқнинг хона-сидан таразларни қўлтиридан тушган ҳолда чиқарарди. Ҳолвераси, бундай ўзгариш

бугун биргина дўстим меҳнат қилаётган жамоада эмас, бугун мамлакатда рўй бераётгани ҳам бор гап. Бугунги фуқаро кечаги, «қизил давлат одами»нинг берсанг елман, берсанг ўлман қабилидаги ода-лардан мўтлақ йироқ. Ўз ҳақ-ҳуқуқини талаб қилиб оладиган даражага етган.

Аммо орамизда ҳали ҳам дўстимга ўхшаб ўз ҳуқуқини талаб қилишни ўзбекча ориятга йўйиб кейинги ташлаб юрганлар, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораларини ҳу-бир замонлардагидек тасаввур қилиб, етти қадам наридан ўтувчилар ҳам топиларди. Таскин бўларини шуки, уларнинг соғи қундан-қунга озаийб бормоқда.

МУЛКИМНИ ҲЕЧ КИМГА БЕРМАЙДАН

Туманлардан бириндаги фермер ҳўжа-лигидан галладан режадагидан оз эмас-қўп эмас 120 тонна ошпақ ҳосил йиғиштириб олинди. Фермер шунча ҳосилни ўз уйига тўктиради. Даромаддан қувонган деҳқон янги-янги режаларни туза бошлади. Хуллас, қайғидай ало. Аммо бу узюққа чўзил-мади. Режалар уйида сузиб орган фер-мернинг эшигини тақиллатиб келувчилар қўлиб қолди. Ҳали ҳўжалик раҳбари, ҳали туман ва вилоятнинг турли ташкилотлари-дан ташриф буюрувчи закилларнинг тоғиб олган гап титти: «Туман давлатга галла топириб шижасини уйдлашди керак. Шунга оғизча ёрдам берилмаса бўлмай-ди». Эндигина режа тузиб, яши ниятлар қилиб ўтирган фермерга бу тақилф маъқул келмайдди. Рад жавобини беради. Оқибат-да оғизчи раҳбарлардан жанжаллаш-гача борилади. Бироқ фермер ортга че-кинмайди. «Ҳўжалик билан тузилган ҳу-қуний шартномани бажардим. Бу ёғига энди менни тили қўйинлар».

Фермерга ҳавас қилдим. Қани энди барча фермерлар ҳам шартномани режа-ни бажарса-ю, ортқича даромаддан ман-фаат қўрса. Боғи амалдорларнинг гапига кириб, фермер ортқича галлани топири-ганида, қолган фермерлар онгидан шарт-номани бажармас экан, бажармасек ҳам ахвол шу экан-да, деган фикр туғилмасли-гига ким кафолат бера олади? Йил йўл меҳнат қилса-ю манфаат қўрмаса, ким-нинг ишлагиси келадди?

Президентимиз қуни кеча халқ депу-татлари Сирдарё вилоят кенгашининг на-вобатдан ташрифи сессиясида ҳам худди ана шу мавзуга алоҳида тўхталиб ўтди. Ҳа, бугун деҳқоннинг, ҳолвераси, ишлаган, изланган, иштирган одамнинг ҳосаси оқа-ридан замон келди.

«Халқ сўзи» газетасининг қайсидир сонидан ана шундай кишилардан бирининг сўзларини ўқиб, қувониб кетдим.

— Қасбим — педагог, мутахассислигим — шифокор. Ўзимни ўзим тадқиқотчи-фермер деб ҳисоблайман, — деб ёздаи қувасойлик Аҳмаддод Тешабоев. — Бу ҳавойи гап эмас. Юртимизда фермерлик ҳаракати бошланганда биринчилардан бўлиб «Азиз» фермер ҳўжалигини тузган-ман. Ҳозир шу тармоқнинг тарғиботчисига айландим. Вилоят телевидениесида муал-лифлик қўрсатувим бор. Ўз сармоям ҳисо-бига «Фермер ва томорка» газетасини ойнаи киши марта беш минг нусхадан нашр қилаётман. Фермерлик ҳақида гурун-бор-ки, иштирок этман.

Бундай эътирофларни матбуот саҳи-фаларида деярли ҳар қуни ўқиймиз. Исти-қулкор берган имконият эмасми бу? Яқин-дагина машина сотиб олса ташвиши ор-тишдан, унинг томи бошқаларникидан баландроқ бўлса турли идораларда сўроқ беришдан чўйиб яшаган фуқаро бугун ўз сармоясини ҳисобидан яп-янги «Нексияни» гизиллатиб юрса ёки тадбиркорлик доро-мадидан даяиқлама уй қуриб яшаса қуён-

май бўладими? Бунинг устига уларнинг ҳуқуқлари Асосий Қонунимизда «Ҳар бир шахс мулкдор бўлишга ҳақли» (36-модда) дея кафолатлаб қўйилган бўлса, истиқлол берган имкониятларга шукрона келтири-шимиз керак эмасми?

ҚАРИЯСИ ҚАРДЛАНГАН ЮРТ

Қариси бор уйнинг париси бор, дей-ишгани ҳақ гап. Оиламизда кекса киши бўлмаса-да, аммо дадамнинг оналари ҳозир ҳаёт. Ака-укалари кўпчилиги боис да-дам ёшлигимдаёқ алоҳида ақраб чиққан. Аммо ҳар гал қишлоққа борганимда иложи борича бувиمنى йўқлашга ҳаракат қила-ман. Негалигини билмайман, аммо у ки-шини тез-тез қўғим келаверди. Сўхба-тидан зерикмайдди ошди. Ҳаёт йўллари ҳам худди бир эртатқаша ўшарди. Бу энди бошқа мавзу.

Қайси қуни рамазон баҳона камтарги-на бозорлик қилдим-у, бувиمنى йўқладим. Узюқ дў қилдиклар. Ҳатто кечагина атак-кач бўлиб, қўйидада ўтирган набириси бугун бир оиланинг бошлиғига айланиб қолганига айтиб қўзига ёш олди. Била-ман, бу қўз ёшлар қувондан. Яна шунчи ҳам биламани, у олиб борган нарсала-римдан ақалии бир-қўғим ҳам татиб қўрмай-ди. Бир зумда бошқа набири-ю зеварларини қақириб улашиб юборди. Оғринмай-ман. Чунки ўзининг ҳам фарзандларим бор. Қизик, ё мена шундай тулоладим, баъзан билимим, билмайми, ишқилиб, ота-онамиздан қўра энг аввал фарзандимизга қўпкор нарсаларини қўйимиз. Ота-онамиз ҳам оғринмаслигини билганимиз учун бўлса керак-да. Аммо салгина зытибор улар учун етарли. Озгина ширин сўздан ўзларини арида сезади улар.

Рост, ўзбекда азал-азалдан қариялар-га эътибор қўлиб қўлган. Қарияларни, ота-онани, устозни ҳурматламоқ, парварши-қилмоқ ўзбек халқининг азалий ғазиллати-дир. Кексалар — хонадонимиз, оиламиз-нинг қўғи, қувончи. Улар билан ҳаётимиз файзли, нурафшон, қўт-баракали. Тўй ҳашамлар, йилгуну маъракаларда ҳам из-зат-икромнинг энг аввали қарияларимиз-га.

Фарзандларимиз танглайини кўтарган мўтабар онахонлар уларга чиройли ис-мон қўйган нуруний отахонлар ҳам шу-лар.

Туғатган йилимизнинг Қарияларни қадрлаш йили деб эълон қилиниши мам-лакатимизда инсон шахсини, унинг маъ-нави ва ижтимоий манфаатларини янада теран ҳимоя этиши, жамият эътиборини хонадонимизнинг қўғи, эзгу ниятлари-мизнинг ижобати йўлидаги дуоғуғи, яқин масалатчиси бўлган нуруний онахон ота-хонамизга қаратиш билан ҳам аҳажи-ятлидир. Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 24 январдаги «Қарияларни қадрлаш йили давлат дастури тўғрисида»ги қарори эса унинг ҳуқуқий қанолатидир. Ушбу дасту-рда белгилангандек, қарияларимизга нисбатан бундай ҳуқуқат мисқидидаги эъти-бор бундан кейинги йилларда ҳам узлуқ-сиз давом этаради.

Мамлакатимиз аҳолисининг 7,8 фои-зини қариялар ташкил этар экан. Уларнинг 90 фоизидан қўғи болалари билан бирга-ликда ҳаёт кечирашяпти. Бу миллий ўзига

хослик, кўпчилик оилаларда қабул қилин-ган қадриятлар тизимининг ижобий қўри-нишидир. Зеро, бу ўзига хослик давлати-миз Конституциясида ҳам ўз ақсини топ-ган. Унинг 66-моддасида, жумладан, шун-дай дейилади: «Вояга етган, меҳнатга ла-ёқатли фарзандлар ўз ота-оналари ҳақида ғамхўрлик қилишга мажбурдирлар». Қария-ларга бўлган бундай эътибор, фақатгина бизнинг халқимизга хос бундай ғазиллат яна қайси давлатда бор экан, биламиз.

Гап ижтимоий муҳофазага бориб тақа-лар экан, бу борада нафақат кексалари-миз, балки аҳолининг ижтимоий ҳимояга мўтлоқ қатлами ҳам доимо ҳуқуқат бў-лимида эканлигини таъкидламоқдан ило-ҳимиз йўқ. Мамлакатимиз мустақилликка эришгандан сўнг марказлашган режаларни қўғилик қоритиш тартибларидан бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида аҳолининг ижтимоий ҳимоясини таъминлаш давлат сиёсатининг мўҳим йўналишига айланди. Бинобарин, мамлакатда ўтказилаётган барча илохотларнинг асл мақсоди инсон-га мўносир турмуш шароитларини яқунда келтиришдир. Президентимиз томонидан ишлаб чиқилган, халқаро майдонда си-нчилаб ўрганилаётган беш таъминийнинг мўҳим бир йўналиши аҳолини қўғи иж-тимоий ҳимоялаш эканлиги ҳам шу билан боғлиқ.

Ўзбекистон ҳуқуқати ана шу беш та-маийл асосида ўтиш даврида аҳолини иж-тимоий ҳимоялаш оқсидан зарур чора-лар қўрди. Бу чоралар одамларнинг тур-муш даражаси кескин пасайиб кетиши-нинг олдини олишда мўҳим роль ўйнади ҳамда мамлакатда оқсийишга ва барқар-орлиқни сақлаш омилли бўлди. Масалан, истиқлолнинг дастлабки, мураккаб иқ-тисодиёт танглай йилларида одамларнинг тур-муш даражасини мўтадиллаштириш мақ-сидида аҳолининг ижтимоий ҳаётини дав-лат йўли билан бошқаришнинг қўғилан-қўғилули устуллари ва услубларидан фойдаланилди. Жумладан, микдори доимо ўзгариб турган шў ҳақи, пенсиялар, стипендиялар, турли нафзалар, компенсация тарзидида бево-сита пул тўловлари, имтиёзлар ва турли дотациялар шаклидаги тўловларнинг жорий қилиш устуллари кенг қўланилди.

1991-2002 йилларда энг кам иш ҳақи ва пенсиялардан солиқ олиниб қайтарилган бўлди. Қорхоналарнинг ўз ҳодимларига ижтимо-ий ёрдам қўрсатиш соҳасидаги ҳаражат-ларидан бир қисми бюджет маблағлари ҳисобидан қўғилиб турилди. Кенг истеъ-мо моллари ва хизматларнинг қўғилана қисми бўйича нархлардаги тафовутлар-нинг ўрни қўғиланди. Шу билан бирга қўғилана ижтимоий имтиёзлар ҳам жорий қилинди. Масалан, бошлангич синф ўқу-чилари ва ёлғиз пенсионерлар учун бепул нонушталар, икки ёшгача бўлган болалар учун бепул оқват, мактаб ўқувчилари ва талабалар учун оқватнинг арзонлаштири-лиши каби имтиёзлар шулар жумласидан-дир. Шунингдек, қўғилана томондаги фуқаро-ларга турар жойи шахсий мулк қўғили бепул берилди. Баъзи турдаги коммунал хизматлар ҳақини тўлашда энгилликлар жорий этилиди ва ҳоказо.

Қўғилана айтиб ўтган ижтимоий сиё-сатнинг «ўзбек модели» бу фақат иқтисо-дий ёки ижтимоий ҳодисага эмас. Айни пайтда у сиёсий, ҳуқуқий, оқсак маънавий ва бой алоқий жараёни демакдир. Ана шундай тарихий, маънавий аналаларнинг тобора тақомиллаштирилиши, унга дав-латнинг ўзи ҳомийлик қилиши жазон ило-хотчилиги тарихида қўғиланган ҳолат де-мас янгилимаган бўламан.

ҚАДРИЯТЛАРГА ҚАЙТИШ

Ҳаётда шундай муқаддас ва мўтабар нарса борки, у ҳам бўлса миллат, халқ

тақдир билан боғлиқ урф-одатлар ва миллий қадриятлардир. Қадрият — бу ўзликни ағлаш демакдир. Чунки қадрият-ларда миллий ағна, миллий гурур ва маънавий муҳасам. Қадрият шундай ту-шунки, у орқали ҳар бир миллат ўзининг алоқий тасаввурларини, эзгу ғазиллатла-рини ағлаб етати.

Истиқлолнинг дастлабки қўғиларида оқ мамлакатда ўзбек халқининг минг йиллик тарихий ағналарини, миллий қадриятла-рини тиклаш, буюк боболаримизнинг номи-ни тиклаш, урф-одатларимиз, эъти-қодимизга эркинлик бериш каби масала-лар энг олдинги сафта қўғилгани бежиз эмас. Негаки, ўз тарихи, ўғимини эъзо-ламан халқ келажакки қўғилмайдир. Имом Бухорий, Имом Термизий, Хожа Бақоуддин Нақибанд, Хожа Аҳмад Яссавий, ал-Хо-размий, Беруний, ибн Сино, Амир Темур, Мирзо Улугбек, Бобур каби халқимизнинг қўғилан буюк фарзандлари жазон цивили-зациясига мўносир ҳисса қўғилганини бугун ҳеч ким инкор этолмайди. Тарихий тақриба, ағналарнинг мерос бўлиб ўти-ши — буларнинг барчаси янгида-янги аз-лодларни тарбиялайдиган қадриятларга айланиб бораётганини ҳам қўғил, билиб турибмиз.

Беш қўғимиз билан Ўзбекистонда эътиқод эркинлиги мустақиллигининг илк йилларидаги мамлакатни бугундай «ис-ломлаштирилиш» ҳақидаги ҳадиснаш-ларга барҳам берилди. Бу ерда гап ваҳдо-бийлик ва экстремистик руҳиди бошқа оқиллар фаолияти қўғилан таъқилланган-лиги ҳусусида кетаяпти. Шу билан би-ралиқда исломий қадриятлар ҳазинаси бўлган Исмоил ал-Бухорийнинг «Адаб дурдона-ри», ҳадис тўпламлари, ат-Термизий, Раб-ғузий, Марғинонийнинг китоблари, «Мух-тасар» сингари бир қатор асарлар элга қайтарилди. Масхуридан қўғилди, таъми-рга мўтлоқлари қайтадан қўғиларилади.

Шунчи таъқиллаш жоизки, маданий қадриятларимизни тиклаш, диний қадри-ятлар ва ағналаримизга қайтиш соёқ тузум парчаланишидан, янги ижтимоий му-носбатлар барпо этилаётган бир пайтга тўғри келди. Айнан ана шу вазиятдан баъ-зи қора қўғилар фойдаланиб қўғил пайда бўлди. Экстремистик гуруҳларнинг марфур қўғилларини халқимиз ҳали ёди-дан қайгани йўқ. Қўғил қўғилан, жафокш халқимиз оқу қорани ўз ағилда ақратиб олди. Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва та-раққуёт йўли бор. Бу йўлдан бизни ҳеч ким қайтаролмаслигини ҳаётнинг ўзи қўғилата-пти.

ХУЛОСА ЎРНИДА

Хулоса ўрнида нима дейиш мўкин? Бугун фуқароларимиз Конституциямиз берган ҳуқуқ ва эркинликлар тўғилги эмин-эркин яшамоқда, меҳнат қилмоқда. Аммо шу ўғилда халқ ва Ватан олдидаги бурчла-ринини ҳам бир ёгда олиб қўғилса фойда-дан ҳоли бўлмас эди. Шу муқаддас замин, шу қўғил бизга ота-боболаримиздан мерос қолган экан, уни қўғил қорачиқдек асраш, риёқолган давлатлар қаторига қайириш, турмушимиз фаровонлиги, келажакимиз нурафшонлиги учун курашиш ҳар би-римизнинг фуқаролик бурчимиздир. Бунга қимдир ағло ўқили, қимдир ўз меҳнат, яна қимдир яратувчанлик иқтидори билан ҳисса қўғил экан, билинги, қўғил равнақи, Ватан тараққуёти ҳеч қачон бир жойда депосиниб қолмайди. Бунинг учун келажак авлод ҳам биздан миннатдор бўлади. Фақат ана шу эзгу мақсадлар бизни буюк келажак сари етаклаши, илохмиллаштириш лозим.

Жаҳонгир ШАРОФБОВ,
«HUUQU» муҳбири